Toimetus: Tallinn, Pikk tänaw nr. 54.
Telefon 16-33.
Toimetuse kõnetunnid kella 10—11 enne lõunat.
Tarwitamata jäänud käsikirjad hävitatakse ära, kui tagasisaatmiseks postmarke ei ole juure lisatud.
Ärijuhatus ja arvepidamine Pikk tän. nr. 54 56, Tel. 3-53. Ärijuhi kõnetunnid kella 10—12 e. l.
Tellimiste ja lehtede ärasaatmise asjus pöörata — telefon 22-11.
Aadress kirjadele ja rahasaadetistele: „Rahvaleht", Tallinn.
Talitus on avatud tellimiste ja kuulutuste vastuvõtmiseks kella 8—5. Kuulutused tulevad ära anda hiljemalt kl. ½12-ni ilmumise eelpäeval.

RAHWALEHT

Ilmub igal teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval.
Iga numbriga maksuta kaasas „Juturaamat".

Üksiknumber 5 senti.
Tellides postiga: 1 kuu peale 75 senti,
3 „ „ kr. 2.— „
½ aasta „ kr. 4.20 „
välismaale poole kallim. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid Eestis. Aadressi muutmine 25 senti.
Kuulutuste hind: Kuulutuste küljel 5 senti millimeeter ühel veerul, esimesel küljel — 10 senti, tekstis kuulutuskirjaga — 12 senti ja teksti kirjaga — 15 senti. Teenistuse ja korteri otsimise kuulutused poole hinnaga.
Kuulutuste ja tellimiste vastuvõtmine lehe kontoris, Pikk tn. 54 (vastu Oleviste kirikut), telefon 3-40.

Nr. 44 — Neljapäewal, 16. aprillil 1931. a. — 9. aastakäik

Kuhu pani naisasjaajaja raha?

Pühawaimu koguduse asjaajaja Emilie Putilow wangistati 4000 kr. raiskamise eest.

Kas oli sõber, kes nõudis kulusid...

Tallinna kriminaalpolitsei areteeris Pühawaimu koguduse asjaajaja Emilie Putilowi, keda koguduse juhatus süüdistab ümmarguselt 4000 krooni koguduse raha raiskamises.

Emilie Putilow ilmus Pühawaimu koguduses silmapiirile aastat 7—8 tagasi ja lõpuks sai koguduse asjaajajaks. Käesolewa aasta jaanuarikuus selgus, et Putilowil on kassas puudujääk, mille kohta asjaajaja seletas, et puudujääk on tekkinud raha kadumamineku tõttu. Teda usuti ja anti wõimalus puuduolewat summat tasuda ajajooksul.

Nüüd selgus aga, et naisasjaajaja rahaasjad on palju halwemas korras, kui esialgul wõidi arwata.

Koguduse juhatus otsustas parandamatu patuse anda ametiwõimude kätte. Juhatuse koosolek kutsuti kokku, et teha otsust asjaajaja kriminaalpolitsei kätte andmiseks. Harilikult saadab koosolekukutsed laiali asjaajaja, kuid seekord kutsuti koosolek kokku nõnda, et Putilow ei teadnudki sellest.

Raharaiskaja leidis end äkki kohtumõistja juhatuse koosoleku ees, kus temalt nõuti aru.

Emilie Putilowil ei olnud kuigi palju öelda enda wabandamiseks. Wõrdlemisi suure summa, 4000 krooni, on ta omandanud ja raisanud paari aasta jooksul.

Koguduse juhatuse poolt kutsuti koguduse kantseleisse kriminaalpolitsei ametnikud, et need wõtaksid raharaiskaja wahi alla. Putilow palus koguduse juhatust enne kriminaalpolitsei tulekut, et teda lubataks weel enne areteerimist koju minna. Seda ei lubatud.

Hiljem selgus, et oldi õieti talitatud. Putilowi korteri läbiotsimisel leiti sealt suur kogu wõltsitud liikmekaartide kontsusid, mille järele Putilow oli liikmeraha wastu wõtnud, kuid oma tasku pannud. Teiseks hoiti sellega, wõib olla, ära enesetapmine.

Emilie Putilowil oli taskus rewolwer, kuid laadimata. Padrunid olid peidetud „Walba" pastilliде karpi.

Koguduse kantseleis inimeste silmade all ei jaanud ta rewolwrit laadida, kuid koju minnes oleks ta wõinud laskeriistaga elule lõpu teha.

Kuhu Emilie Putilow pani raha? Kui koguduse juhatust, nii ka kriminaalpolitseid huwitab see küsimus. Kuid see ongi just küsimus, millele naisasjaajaja ei wasta. Ta ütleb ametnikkude selleкohastele küsimustele wastuseks:

„Ei soowi anda seletust, kuhu raha kulutasin."

Emilie Putilow on 41-aastane, süüst-tiselt hästi alal hoidunud ja wälimuselt wõrdlemisi ilus. Mees, kes teenib sadamas walwurina, on naisest kümmekond aastat wanem.

Näib tõenäoline, et selle raharaiskamise tagapõhi on „romantilist laadi". Naine teenis ise korraliku palga, mees teenis samuti. Lisaks kõigele sellele raiskas naine kahe aasta jooksul 400.000 senti, s. o. 200.000 senti aastas. Raisksik ei saaks seda summat kulutada üksi, ilma et see ärataks tähelepanu.

Arwatakse, et Emilie Putilowil aitas seda raha ära kulutada weel keegi kolmas isik.

Seda arwamist kinnitab weel ka see asjaolu, et Emilie Putilow, kes ei salga raha omandamist ja wõltsimist, kangekaelselt waikib, kui temalt küsitakse, kuhu raha jäänud.

Pühawaimu koguduse juhatusel ei ole weel selgunud, kas on mingeid wäljawaateid raisatud raha osaliseks tagasisaamiseks. Waewalt leidub Putilowil wõimalusi puudujäägi tasumiseks.

Antwerpeni sadam laieneb.

Maailma suurim sadam Antwerpen, kus wõib laewu leida kõigi maailma riikide lippude all, sirub oma mahutawusest hoolimata kitsaks jääma. Hiljuti sai ta uue basseini, mis näha juuresolewal pildil.

Hispaania kuningriigi lõpp.

Pealinna tänawail põletatakse kuninga pilte. Kuninganna kujule köis ümber kaela.

Igal pool pöörane waimustus.

M a d r i i d, 14. aprillil. Hispaania kuningriigile tuli täna õhtul lõpp. Wähe aega enne kella 13 andis krahw Romanones walitsuse nimel ametipalkarid ja tähtsuma wabariiklaste juhi Alcala Zamora kätte. Hiljem kutsus Zamora Hispaania ja wälismaa ajakirjanikud enda juure ja teatas neile ametlikult, et kuningas Alfonso on enda ja oma perekonna nimel troonist loobunud ja lahkub maalt. Wabariik kuulutati wormiliselt wälja. Moodustati ajutine walitsus. Ajutise walitsuse koosseis on järgmine: peaminister — Alcala Zamora, wälisminister — Lerroux, rahaminister — Garcia Prieto, sõjaminister — Azana, mereminister — Quiro, siseminister — Maura, kohtuminister — de los Rios, awalikkude tööde minister — Albarnos, hoolekandeminister — Caballero, teedeminister — Barrios.

Teade kuninga troonist loobumisest ja wabariigi wäljakuulutamisest lewis kogu maal kulutulena. Madriidis walitseb pöörane waimustus. Wabariigi lipu kõrwal lehwib paljudes kohtades ka sotsialismi punane lipp. Uulitsatel juubeldatakse ja tantsitakse. Meeleawaldustest mängiwad juhtiwat osa üliõpilased ja töölised. Barcelonas oli kokkupõrkeid wabariigi wäljakuulutamisel. Selle põhjused ei ole weel täpselt teada, kuid arwatakse, et kokkupõrked tekkisid hädrumiästest kesswalitsuse poolдajate ja Katalоonia separatistide wahel.

Nii pöörast waimustust ei ole Hispaania pealinn wist kunagi warem näinud. Akendest pillutakse wälja kuninga pilte ja igasuguseid kuningriigi embleeme. Neist tehakse awalikkudel platsidel rõõmutuld. Meeleawaldajad tõukasid Isabella 2. kuju alusest maha, sidusid temale köie kaela ümber ja wedasid teda nilwiisi weoautoga läbi linna.

M a d r i i d, 14. aprillil. Ametlik „Fabra" agentuur teatab: Kuningas lahkus Madriidist täna õhtul kell 21. Sõit läheb automobiiliga piiri poole. Nii jääb kogu Hispaanias wabariik wäljakuulutatuks.

Tagandatud kuningas Alfons 13.

Miks K. Tomberg on „siberlane".

Riia maadluste telgitagused.

Riias, Salomonski tsirkuses peetawatel maadlustel wõitis Karl Tomberg, eestlane-maailmameister, lätlase Jahnis Leskinowitschi, samuti maailmameistri.

K. Tomberg esineb Riias siberlase Radko Petrowitschi nime all, mille eest ta eesti ajalehtedelt saab sõimata.

Riia wene lehes „Segodnjas" ilmunud Tombergi interwjuu puhul seletab Tomberg meie lehe kirjasaatjale:

Juba Berliinis, lepingu sõlmimisel, esitati mulle tingimus, et ma esineksin siberlase Radko Petrowitschi nime all. Ka honorar oli jaatawal korral kõrgem, 20 latti päewas ehk 600 latti kuus rohkem kui K. Tombergina esinedes. Oleks palgawahe olnud wäiksem, oleks punninud wenelase nime all esinemisele wastu, kuid raha on raske teenida ja rohkem kui 40 tuhat senti kuus kaotada selleks, et esineda Eesti wärwide all, see ohwer on praegusel raskel ajal liig.

Mõni ajaleht Tallinnas ja kõik teised, kes mind sõimawad, et ma esinen siberlase nime all, ei küsinud sugugi, kas mul ja mu perekonnal on midagi süüa, kui olin maadlusel saadud wigastuste tõttu mõni aeg tagasi mitu kuud woodis ja ei jaanud midagi teenida. Ka maadleja peab katsuma, kuidas saab rohkem teenida, et end natuke kindlustada ootamatute juhtumiste wastu.

K. Tomberg on jäänud weidi kõhnemaks. Buenos-Aireсis kestsid maadlused 102 päewa ja maadelda tuli 60 wastasega. See kõik wõttis kehakaalu maha. Riias on K. Tomberg ka juba paarkümmend päewa wahetpidamata maadelnud.

Jaan Jaago maadleb praegu Lembergis. Aleks. Peterson tuli 1. kohale hiljuti Madriidis lõppenud maadlustel, millest osa wõttis ka eestlane J. Neeser-Neström. A. Peterson maadleb wäga edukalt, treenib kõwasti ja oma kõrge kaswu ning 125-kilolise kehakaalu juures jätab mõjuwa mulje.

Tööliste huwide kaitsja wägitükk.

Rahwasaadik tegi märgiks.

Teisipäewal kella 3 paiku Balti jaamas särwikes ja tülitas naisi keegi leskealine mees. Suure rabelemise järele ta wiidi arestimajja, kus mees wõttis taskust wälja riigikoguliikme kaardi Th. Schmidti nimele.

Rahwasaadikut arestis alla jätta pole lubane ja Th. Schmidt anti wälja talle jäänud tutwude hoolekandmisele, kuid enne kohtumist Schmidt tõstis raha koerikku sisse ...

Politsei poolt on Th. Schmidti wastu tõstetud süüdistus kolme paragrahwi järele: Rahukogu kr. sead. par. 38 ja 42, mis kõnelewad rahurikkumisest ja lõbutsemisest awalikus kohas. Need paragrahwid näewad ette arestitrahwi. U. N. S. par. 532 on aga tõbedam ja kõneleb auhaawamisest ja see paragrahw näeb karistust kuni 6 kuud türmi ilma rahatrahwita. Karistuse suurus ripub ära süütеo koosseisust ning ka sellest, kas inimene warem karistatud wõi mitte. Kohtunik wõib karistuse määrata ka tingimisi. Juhusel, kui Th. Schmidtile määratakse türmikaristus, ei tule tal seda warem kanda, kui praeguse riigikogu wolitused lõpewad. Tühiste asjade pärast riigikogu oma liikmeid kohtuliku nõudmise peale wälja ei anna. — Asi läheb kohtusse, kui wii. Th. Schmidt üle kuulatud.

Th. Schmidt waliti riigikogusse 1929. a. Wirumaalt. Ta on 34 a. wana ning kuulus endisesse Eesti tööliste partei rühma (taawetlased), praegu erapooletuna riigikogus.

Wiljandis „murtakse krooni."

Juudi ärimeeste pankrotid.

Wiljandis on pankrotistumisele sattunud eriti juudisoost ärimehed. Senini kauples Wiljandis majatarwetega juut Nikolai Perlmann. Ta jäi maksujõuetuks, tahtis „akordeerida", „murda krooni", nagu öeldakse, kuid wõlausaldajad ei ole nõus wõlasummast alla jätma. Tallinnas asuwad 6 juudi-kreditori ühinesid ja nõudsid Perlmanni maksujõuetuks tunnistamist.

Maksujõuetuks tunnistamise asi tuli Wiljandi-Pärnu rahukogus arutusele, kuid Perlman ei ilmunud kohtusse. Kuuldawasti ta on sõitnud Danzigi, sest Eestis pole tal head loota.

Perlman on Wiljandi suurema juudisoost ärimehe Markus Fürsti wäimees. Warsti pärast seda, kui Perlman oma äri sulges, awas Markus Fürst uue äri samasuguse kaubaga, millega kauples Perlmangi ...

Teine Wiljandi juudisoost ärimees Jantmut Kremer pani oma äri uksed kinni ja ütles, et ta on pankrott, kuid warsti awati Wiljandis uus riidekauplus, kus wõib jälle näha Kremerit, kuid „sellina", wähemalt ametlikult selli ases.

Mehed maksuraskustes.

Laupäewaks on jälle Tall.-Haapsalu rahukogu istungile wälja kutsutud endi wõimalust esitama wõlgade tasumiseks ja kui need küllaldaseks ei osutu, siis maksujõuetuks tunnistamiseks:

Abram Stein, Meyer, Stein, Ocher Stein, Leo Hanso poeg Kerbe, Moritz Mirowitz, August Hermann, Vitali Benderowsky, August Schmidt, Gustaw Freimann, Therese Schönberg ja Paul Bachmann.

Poola skautide juht Tallinnas.

Tutwuneb meie skautide organisatsiooniga.

Keskmädala hommikul jõudis Riiast Tallinna Poola skautide komisjonär Ignati W o l k o w i c z. Teda oli jaamas wastu wõtmas skautide keskorganisatsiooni poolt Jüri Saismann ning teised skautluse juhtiwad ja wanemad tegelased. Eile tegi külaline wisiidi skautide peawanemale dir. N. Kannile ja skautide peastaabi ülemale minister Hünersonile.

Komisjonär J. Wolkowicz jääb Tallinna kaheks päewaks ning tutwuneb selle aja jooksul Tallinna ja Nõmme skautide organisatsioonidega. Külaline peatub „Kuld Lõwi" wõõrastemajas.

Hiidlane haawas naist ja surmas hobuse.

Kõina mees Meimer ei saanud naisega hästi läbi. Neil päewil ta oli metsas puid raiumas, kuhu tuli ka naine. Mehe ja naise wahel tekkis sõnelemine. Mees wiskas südametäiega kirwe maha, kuid kirwes hüppas külmanud maal ja haawas naise jalga nii raskesti, et haawatu tuli wiia Kärdla haigemajja.

Teised hirmutasid Meimerit, et nüüd tuleb raske karistus. Mees arwas paremaks ise minna ja anda end politseiwõimude kätte. Jõudes Haapsallu, läks Meimeril süda haledaks: naine sureb maha, ise lähen sunnitööle, kellele seda hobust enam tarwis on! Pealegi hobune naise nimele kirjutatud. Kui pole naist, siis pole waja ka naise hobust! arwas Meimer ja tappis Haapsalus hobuse. Ise läks ta kriminaalpolitseisse ja palus end arreteerida. Kriminaalpolitseil aga polnud põhjust Meimeri arreteerimiseks, sest naise wigastus pole eluohtlik ja ta pole mehe peale kaebust annud. Meimer sai hobuse eest 10 krooni ja wõttis küüdimehe, kes wiis ta tagasi Hiiumaale.

Kaks tulekahju.

Teisipäewal tekkis Katusepapi t. nr. 14 Helene See korteris tulekahju, mis aga kodused abinõudega summutati. Walades bensiini algiidi alla tulele, plahwatas bensiin. See tões olemas pudelis põlema. Naine wiskas leegitsewa pudeli käest põrandale.

Pudel läks katki ja põlew bensiin walgus põrandat mööda laiali. Tule kustutasid naabrid. Politsei süüdistab Helene Seed tulega ettewaatamatult ümberkäimises. Samal päewal kella 3 ajal päewal tekkis „Dwigateli" wabrikus „Eesti Pori" kaewandis tulekahju. Läks põlema saepuru ja puutolm. Tuli algas kuumaks läinud masinalaagrist. Õnnetuse kohale jõudsid linnast linna palgaline tuletõrjekomando ja noortemeeste ühingu autopritis. Mõlemad pritsid tulid aga kiirelt tagasi, sest wahepeal oli töölistel korda läinud tuld omal jõul kustutada. Tuli kahju ei teinud.

Igas raudteejaamas

— on müügil —

„Waba Maa"

Kalewi wäli korda.

Kuna tänawuse kewadised liig „nõrga konsusega" ilmad ei julgusta küllalt hästi lund ja meie spordiwäljad enamikus talwel linnawäljadena ametis on, seega palju lume- ja jääkorra all, siis puhastatakse neid nüüd kunstlikult, et saada kiiremini platsi talwe wõimu alt lahti. Kalewis on juba mitu päewa mobiliseeritud terwe rida asjaarmastajaid, kes palawikulisest lumerookimisega on ametis.

Ainult 2 krooni maksab „Rahwaleht" kolmeks kuuks.

Parimad ülikonnad ostate kewadehooajaks suurimast Eesti valmisriieteärist „LYON", Harjutänav 39 („Kuld Lõvi" vastas)
Hinnad alandatud. Hinnad alandatud.

Ringi ümber ilma

Weile uppunud linn. Irtõõhi jõgi, woo-lates üle kallaste, on üle ujutanud Semi-palatinski linna. Linnas liikumine tänawa-te kaudu on weel wõimalik ainult paatide abil.

Walepassid. Saksa ja Tshehhoslowakkia piiriäärsed wõimud on saanud walepasside walmistajate organisatsiooni jälile, milline organisatsioon lewitas oma tegewust üle kogu maailma. Hiljuti kadeti mitu isikut, kes näitasid ette tshehhi passid, mis lähemal järelwaatusel osutusid wõltsituteks. Ühel passil märgati tshehhi keeles kirjutatud pa-randust, mille juures aga oli tehtud hulk õigekirjutuse wigu. Passi õige omanik, kes elab Jeruusalemmas, leiti üles ja selle mehe seletuse järgi oli pass temalt waras-tatud. Teine isik, kelle walepass oli pärit samalt organisatsioonilt, wõeti wahi alla Kairos. Organisatsiooni peakorter arwatakse pesitsewat Warssawis.

Uued wäljakaewamised Jeeriko ümbru-ses. Inglise teaduslik ekspeditsioon, kes toi-mis wäljakaewamisi Jordani jõe orus, on leidnud Jeerikust endise kuningalossi jää-nused, millise lossi on juudid parustanud ja hãwitanud umbes 3400 aastat tagasi. Et aga Jordani jõe orus walitses wäljakae-wamiste silmapilgul hirmus palawus, siis oldi sunnitud töid katkestama. Arwatawas-ti jätkatakse neid wäljakaewamisi tulewal aastal.

Ameerika linna lombilu. Ameerika ko-danik proua Peggy Burton, kes oli sõitnud oma kodumaalt wälja pikemale lõbureisile, ei pääsenud pärast tagasisõudmist enam oma kodumaa piiridesse, kuna Ameerika ametiwõimud seletasid selle daami „lombe-liselt rikutuks“. Daami ülekuulamisel, mi-da toimisid sisserändamisametnikud, selgus nimelt, et tema oli lahutatud 1920. aastal, kusjuures daam oli jäänud süüdlaseks poo-leks. Pärast 2-päewalist interneerimist Ellis Islandi saarel paigutati daam aurik „Bre-menile“ ja algas nüüd oma tagasisõitu Eu-roopa poole.

Naiste põgenemine. Newcastlest on põge-nenud kuus saksa naist, kes mitu aastat ta-gasi olid abiellunud inglise sõduritega, kes teenisid Rheini maakonnas okupatsiooni wäes. Ühes oma meestega sõitsid naised pärast okupatsiooni lõppu Inglismaale. Kuid uus kodumaa ei meeldinud neile, ja naised otsustasid jälle põgeneda sealt, tuues ühislasi kaasa oma lapsi.

Kanaarilinnud päästsid elu. Wiinis mär-kas üks kodanik ühel ööl, et tema toas wii-biwad kanaarilinnud lendlesid rahutult puu-ris ja langesid wiimaks uimastena puuri põrandale. Samal ajal oli toas tunda tuge-wat gaasi lõhna. Mees kutsus kohale tule-tõrje, kes awas maadruses olewa korteri ukse, kuhu sisse minnes leiti surnd pikk. Korteriomanik lamas meelemärkusetult woodis; lauale oli ta jätnud **lahkumis-kirja**, milles kaebas, et ta naine on sur-nud paari päewa eest haigemajas, ja ta ei tahtwat enam edasi elada ilma temata. Õnnetu mehe ellnäratamise katsed ei an-nud tagajärgi.

Auto külwas raha. Nende päewade sees kihutas mööda Milano tänawaid saladuslik auto, millest pilluti wälja 50-liirilisi pa-berrahasid. Publik ei pööranud suurt tähe-lepanu selle nähtele, pidades rahasid algul reklaamlehedeliteks. Keegi raul ja kaks poli-keist hakkasid aga hoolega korjama rahasid. Raul tabati politsei poolt, kuna kahel poi-sikesel õnnestus põgeneda launis suure ra-hasummaga. Kust oli pärit auto ja temast wäljapillutud raha, pole ametiwõimud seni weel jõudnud selgitada.

Tunnid on nende leib.

Repetiitorite ja järeleaitajate uputus. — Tunniandjaid enam kui tunniwõtjaid. — Trikid klientuuri hankimiseks.

Kutseühing asutamisel.

„Wiilunud repetiitor annab järelaitamis-tunde kõigis keskkooli õppeainetes,“ „Inglise keele tunnid“ jne. jne., sarnastest kuulutus-test kubisewad meie ajalehed teatewatel hoo-aegadel. Juba pealiskaudselgi silmitsemisel paistab, et meil on wäga palju neid, kes soowiwad hankida endile lisasissetulekut wõi ka igapäewast leiba tundide andmise teel. Kui mõni päew järgimööda lugeda igasu-guste repetiitooride kuulutusi ja sellele lisaks silmiseda ka selliseid, mis ei ole ajalehes, waid mitmesugustes ärides, äärelinna tele-fonipostidel jne., siis selgub, et

naljalt ei ole ainet, mille õppimiseks wiilunud repetiitorid oma kaasabi ei paku.

Kes on siis need tunniandjad oma ena-mikus?

Wiimasel ajal on repetiitoorite arw tublis-ti suurenenud. Seda peamiselt lahtiregistree-ritud ja tööta õpetajate ning kesk- wõi kõr-gema haridusega isikute arwel, kel puudub kindel teenistuskoht. Wanem põlw nim. tunniandjaid on aga endised, wene-aegsed koolilõpetajad ja haritlased. Sest tööpuudus, mis annab ennast tunda igal alal, on kõige suurem siiski tunniandjate seas. Ei ole praegusel ajal kuigi palju neid, kes soowi-wad endile wõi oma lastele wõtta tunni-andjat, kuna

praegune kool wõimaldab peaaegu igal õpilasel saada õppeainetega walmis ilma kõrwalise abita.

Tunniandjat wajatakse ainult erakorralis-tel juhtumistel. Kui õpilasel kiharõimuks on laiskloom „nõrka“ ja kuigi häid wäljawaa-teid nende tõsiseimalt parandamiseks ei ole, siis ollakse sunnitud waatama tunniandjat. Tehakse puht-majanduslik kalkulatsioon, ja see näitab, et kuu-paar maksta tunniandjale järeleaitamisetundide eest

tuleb siiski odawam, kui jäämine teiseks aastaks samasse klassi.

Eksib aga see, kes arwab, et repetiitori pakkumine on lihtne asi.

Tunniandjalt ametlikult mingisuguseid teadmisi ega oskusi ei nõuta. Kuulutada, et ta on „wiilunud tunniandja“ wõib igaüks, kel selleks lust. Kord oli küll Tallinna linna hariduseosakonnal kirjawahetus haridusmi-nisteeriumiga, mis käsitas tunniandjate kü-simust, kuid see asi lõpetati, ilma et oleks wõimalik leitud olewat muuta seni püsinud olukorda. Tunniandjaid registreerida ja kontrollida kuidagi ei saa, kuna neid on nii palju, et see töö nõuaks terwet eri-ametkon-da. Seega on tunde-wõtta-soowija oma mu-re näduda, kas see, kelle käest ta soowib wõt-ta tunde, on kompetent omal alal wõi mitte.

Üldiselt wõttes wõime tunniandjaid jagada kolme liiki. Esimesse liiki kuuluwad need, kellel on soowitused koolide ja haridustege-laste poolt. Peaaegu iga keskkooli kuulutus-tetahwlil on rida tunniandjate kuulutusi, kes on soowitatud koolijuhataja poolt. Sa-muti teab iga koolilõpetaja õpilastele, kes ühel wõi teisel alal soowib wõtta järeleaita-mise tunde, soowitada mõne isiku, kes neid tunde anda wõiks.

Teise tunniandjate-liigi moodustawad

õpilased ja üliõpilased,

kes oma õppetöö kõrwal annawad õpetust, endist noorematele õppijatele. Nad hawa otsiwad endile õpilast ajalehekuulutuste kau-du, waid annab enam wõi wähem tööd nende tutwusringkond. Kolmandasse liiki, mis arwuliselt suurim, kuuluwad kõik üle-jäänud. Ja just selle tunniandjate-liigiga tu-leb tundidewõtjail olla ettewaatlik, kuna nende hulgas leidub küllaldaselt neid, kes alati ei waata sellele, kuipalju nad õpilasele suu-dawad anda teadmisi, waid sellele, kuipalju nad saawad raha. Sealjuures tehakse kõwa reklaami ja püütakse oma „klientuuri“ suu-rendada isegi mitmesuguste trikkide abil. Nii näiteks üks tunniandja, kes harbuwalt kuulutab, et ta on wiilunud prantsuse keele õpetaja, tarwitab oma õpilaste alalhoidmi-seks omapärast wõtet.

Kui tal on õnnestunud leida omale kolm-neli õpilast, kellele annab grupitunni, siis, kuna ta oma teadmistega ja õpetamiswõtu-sega just kiidelda ei wõi, laseb ta neid alul ainult lugeda raamatust.

Praktilisest keeleharjutusest püüab ta igal juhul hoiduda.

Sarnases olukorras on loomulik, et õpilased warsti kahtlema hakkawad oma õpetaja wõi-metes. Kuid just siis, kui kahtlus kõige suu-remaks on paisunud ja õpilased juba otsus-tanud on tundide wõtmisest selle õpetaja juures loobuda, sünnib asi, mis selle otsuse muudab. Nimelt külastab tunniandjat just sel ajal, kui wiimasel on õpilased tunnis, noorhärra, kes ajab mitutit wiis tunniand-jaga juttu kõige laitmatumas prantsuse kee-les. Õieti ajab juttu küll ainult wõõras, ja tunniandja ise ütleb naerunäol waid mõ-ne sõnakese wahele. Selle „prantslase“ koh-ta ütleb siis õpetaja, et

see on tema õpilane,

kes õppinud tema juures ja tema „meetodi“ järele kuus kuud ning lõpetanud õppimise alles mõni nädal tagasi.

Sellest harilikult jätkub. Õpilastele jääb mulje, et nende õpet. ikka omab mingi eri-lise „meetodi“, millest nemad aga weel aru ei saa.

Kui keegi läheb mõne tunniandja juure ajalehekuulutuse andmetel, siis kulub enne tükk aega, kui jõutakse kokkuleppele tundide aja suhtes. Tunniandja püüab näidata, nagu oleks tal kolewalju tegemist. Lööb lahti suure tunniplaani, kus kõik päewad ja tunnid kinni. Ainult mõni üksik walge lah-ter näitab tühja tundi. Harilikult on aga „waba tund“ sellisel ajal, mis õppidasoowi-jale wastuwõimatu. Kui sellele aeg sobiw pole, siis palub tunniandja nimetada, mis ajal wõõral parim oleks tunnis käia. Kuul-nud selle, uurib repetiitor tükk aega järel-mõtlikult tunniplaani ja leiab siis, et on siiski wõimalik anda tundi wõõrale soowitud ajal. „Teie soowitud ajal on mul kolm koo-liõpilast.

Ma panen nende tunnid, kui wähemtähtsad, teiseks ajale.“

Wõõras on sellest meelitatud ja tunditulek on käes. Kindlasti poleks ta aga omale nii kergesti tundi kinni pannud, kui oleks tead-nud, et tunniandjal peale tema momendil pole ühtki õpilast!

Nii ja umbes nii wõitlewad repetiitorid oma igapäewase leiwa eest.

Wiimasel ajal on mõnede wanemate elu-kutseliste tunniandjate seas liikuma hakanud mõte, asutada omawaheline ühing, et muu-ta endi olukorda kindlamaks ja wõtta auto-riteeti tunde-wõtta-soowijate hulgas.

Raadio täna ja homme

Neljapäew, 16. aprill.

Tallinn. 15.30 päewauudiseid; 15.45 aja-näitaja-õiendus; kuni 16.30 grammofoni-muusikat; 19.00 teateid ja grammofonimuu-sikat; 19.20 päewauudiseid; 19.30 riigi sta-tistika keskbüroo üldbüroo juhataja Hugo Reimann: Eestlaste raasiline päritolu; 20.00 ilmateade Tartust. 20.05 **kontsert.** Juh. md. A. Krull. Orkester. Adam: awam. Kuninganna üheks päewaks. Leuschner: Se-renaad, Lumestunud ja unustunud. Keler-Bela: Rohtlaane poeg (wiiulil R. Palm). Marchetti: mustlaswalss „Wõluwus“. Adam: awam. „Kui oleksin kuningas“. Elgar: Ar-mastuse terwitus. Bransen: boston-serenaad „Amra“. Suppe: potp. Lõbusad üliõpilased. Kontski: heroiline kapriis „Lõwi ärkamine“. Wahepeal esinewad solistidena Kalju Raag (bass) ja Julius Waks (trompet).

Tartu. 14.45: grammofonimuusikat; 15.30: ülekanne Tallinnast; 19.00: teateid ja grammofonimuusikat; 19.20: ülekanne Tallinnast; 20.00: ilmateade; 20.05: ülekan-ne Tallinnast.

Reede, 17. aprill.

Tallinn. 15.30: päewauudiseid; 15.45: ajanäitaja õiendus; kuni 16.30: grammofo-nimuusikat; 19.00: teateid ja grammofoni-muusikat; 19.20: päewauudiseid; 19.30: pool tundi kammuumuus. F. Mendelssohn-Bart-holdy: Trio nr. 3 c-moll (wiiul — R. Palm, cello — A. Karjus, klawer — Fr. Nikolai); 20.00: dr. G. Rooks: Mürgitusest winguga ja selle wastu wõitlemisest. (Ül. E. T. Terw. muuseumist Tartus); 20.30: ilmateade Tar-tust; 20.35: kontsert. Juh. md. A. Krull. Orkester. Krüger: marss „Titanide wõit-lus“. Krier: Sappho tants. Suppe: awam. Rändurt siht. Drigo: Walss Liisale. Vier-temps: Unistus. Leuschner: serenaad koltunud lehist. Gauvin: Mängutoos. Blankenburg: marss „Tempora mutantur“.

Tartu. 14.45: grammofonimuusikat; 15.30: ülekanne Tallinnast; 19.00: teateid ja grammofonimuusikat; 19.20: ülekanne Tallinnast; 20.00: dr. G. Rooks: Mürgi-tusest winguga ja selle wastu wõitlemisest (Ül. E. Terw. Muuseumist); 20.30: Ilmatea-de; 20.35: ülekanne Tallinnast.

Juudi sportlaste suurpidu Palestiinas.

Peetakse tulewal suwel Tel-Awiwis.

Tulewal aastal peetakse Palestiinas suurt wõimlemise ja spordi pidu, nimeta-tud „Makkabiah“, mille korraldajaks on ülemaailmne Makkabi selts. Sel puhul sõida-wad Palestiinasse mitmed tuhanded juudi sportlased Ameerikast, Euroopast, Aasiast Aafrikast, et osa wõtta suurtest wõistlustest, mis leiawad aprillikuu algul aset Tel-Awi-wis. Sportlased jääwad Palestiinasse 14 päewaks, kus juures neil mööduv spordi-wõistlustes kolm päewa, kuna kõik ülejää-nud aeg on määratud maaga tutwune-miseks.

See on esimene juutide suur spordipidu Palestiinas. Peo korraldajal, Makkabi ühingul, on 12 suurt osakonda Euroopas, ja peale selle weel osakonnad Põhja- ja Lõuna-Ameerikas, Abhiiris, Tunises, Egip-tuses, Türgimaal ja Süürias.

Austriast on seniajani end üles annud 80 sportlast, kes tahawad wõtta osa neist wõistlustest, Saksamaalt 300, Tshehhoslo-wakkiast 400, Bulgaariast 500, Lõuna-Slaawiast 400 ja Rumeeniast 400. Kuna wõistlused kestawad ainult kolm päewa, et saa osawõtjate arw olla üleliiga suur. Esin-datud on wõistlustel kõik spordiharud, kuna jalgpalli turniir algab eeskätt juba Euroo-pas, kus peetakse mitmed eelwõistlused. Maadlused, poksiwõistlused, käsipall, hockey-matsh, tennismäng, ujumiswõistlused, ras-kejõustiku harjutused jne. leiawad aset ainult Palestiinas. Samuti on peo eeskawas ette nähtud ka ratsutamise ja wehklemiskunsti harjutused. Sportlased sõidawad Palestii-nasse omal kulul, ja ühes ülespidamisega läheb see sõit igal mehel maksma 18 nael-sterlingi. Palestiinas on neid ootamas ainult makuline ühiskorter ja ühine lõõk. Ujumiswõistlused korraldatakse arwatawasti Tiberia järwes.

Esialgu oli kawatsetud „Makkabile“ eri-lise staadioni ehitamine Tel-Awiwi, kuid pä-rastpoole oldi sunnitud loobuma sellest ka-watsusest, kuna juudid põrkasid sealjuures kokku suurte majanduslikkude ja poliitiliste raskustega. Kuid selle asemel on Palestii-nas praegu palju häid spordiplatse, mis wõiwad anda ruumi paljudele pealtwaa-tajatele. Huwi spordi wastu on Palestii-nas wiimasel ajal märksa tõusnud, eriti meelitab seal jalgpallimatsh kokku suure pealtwaatajate hulga. Igal aastal peetakse wõistlused meistermeeskonna nime peale. Möödunud aastal, kui juudid wõistlesid inglastega, seisid spordiplatsi juures 3000 autot, millega olid uudishimulikud pealt-waatajad kohale sõitnud kõigist Palestiina nurkadest. Publik jälgis neid wõistlusi suu-re huwiga

ja ergutas igapidi juudi jalgpallureid, tarwitades sealjuures kõnetorusid ja igasuguseid muid ameerikalikke abinõusid.

Igatahes wõiwad juudi spordimehed, min-nes tulewal aastal Palestiinasse oma suur-wõistlustele, loota, et neid on sin ees oota-mas waimustunud ja asjatundlik publik.

Kardetakse uut linna öömaja.

Kuna linna senistes odawates öö-majades walitseb suur ruumipuudus, kawatseb linn awada uue öömaja meestele. Sobiwaks kohaks on leitud Lutheri tänawal asuw kasarm, mis lä-hemal ajal wabaneb sidepataljoni töö-kompanii alt. Linnawalitsus on juba otsustanud uue linna öömaja meestele awada Lutheri tänawal.

Kuuldus sellest on pannud liikuma Lutheri tänawa elanikud ja wanakraa-mituru kauplejad. Kardetakse, et uue öömaja awamisega koguneb Lutheri tänawa ja selle lähedase wanakraami-turu ümbrusesse kahtlast elementi, mis ööseti ümbruskonnale, eriti turule, wõib muutuda hädaohtlikuks. Selle-le ebasoowitawale nähtele juhitakse lin-nawalitsuse tähelepanu ühispalwes, millele seni on alla kirjutanud umbes sada inimest Lutheri tänawalt ja wa-nakraamiturult.

Elektri-triikraud.

Mul on kahetoaline korter ja seal on elektriwalgustus. Wõi nagu öeldakse rah-wa seas, „seal korteris on elekter sees.“ Et elekter seна ast on, selles ma ei kahtle ja selles ei kahtle ka wist ükski teine. Mina aga olin elektrist waimustuses. Sest et ma tulin linna maalt, kus polnud elek-trit. Sellepärast ma ka hakkasin täite söö-mubega kasutama kõiki neid kultuurihüwe-sid, milliseid pakub linn. Ma keerasin oma magamistuppa sajaküünlalise pirni, et „näeks magada“, ostsin elektrikohju, elektri-keetja, elektri-habemeajamise-wahu-soojenda-ja, elektri-külmade-jalgade-soojendaja jne. Ühesõnaga — elektrifitseerisin enda täiesti ja täiesti moodsaks. Leidsin, et ma sugugi taha ei jää Ameerika kodanikust, kes ta kõik teeb elektriga ja mul oli üpris hea meel.

Elasin nii kuu aega ja elektriarwe oli kõigest neli krooni ja kaheksakümmend senti. Siis aga, ühel päewal (olgu see päew nee-tud igaweks) tuli mu juure kiusaja. Mitte niisugune kiusaja, nagu sellest räägib pii-bel ja teised pühad raamatud, kes tuleb siis, kui inimene on üksi ja hakkab teda kiu-sama. Ei. Waid see kiusaja tul' mu juure päise päewa ajal koridoris, kui ma tööhan. Tuli meie tippmamsli näol ja säbistas: „Aga kuulge, härra Weisel, teie püksipõl-wed on niiiii wälja weninud.“ Ma seleta-sin, et mis sinna teha, sest olen poissmees ja mul pole kedagi, kes mu pükse korrali-kult pressiks. Pressiksin neid muidu ka wõi ise, aga kuidagi ei saa triikrauale süst sisse. Siis kiusaja küsis: „Aga teil on ju kodus elekter?“ — „No muidugi“, wastasin ma ja siis säbistas ta edasi: „Aga miks te siis ei muretse omale elektritriikrauda? Selle käsitamine on ju niiii lihtne?“

Õigus, mõtlesin endamisi.

Kui töölt koju minema hakkasin, siis imestasin isegi, kuidas olin ma nii juhm, et ise sellele mõttele polnud tulnud. Pike-ma ajawiitmiseta ostsin lähemast elektriärist triikraua ja sammusin koju. Seal pressisin püksid laudsiledaks, nii et teisel hommikul, kui tööle läksin, tippmamsel (preili Pukk-jalg on ta nimi) waimustusega käed kokku lõi ja hõiskas: „No waadake, no waadake, nüüd olete teie niii noobel!“

Mu õnn kestis aga ainult kaks päewa. Ühel õhtul, kui istusin kodus, jalad elektri-soojendajal, oma sajaküünlalise lambi all ja lugesin ajalehte, koputas keegi mu uk-sele. Awasin. Seal seisis pikk poisikola-kas naaberkorterist. Tal oli smoking sel-jas ja lipsu ees, kuid jalas olid waid alus-püksid. Mustad pealispüksid lebasid aga ta käsiwarrel. Poiss ütles: „Walandage wä-ga mu rõiwastust, aga ma tahtsin paluda, et teil on siin elektritriikraud, kas te ei oleks nii lahke ja lubaks mul kord oma püksid üle lasta. Pean minema kusile kül-la, aga püksid sunnikud on nii kortsus, et kuidagi ilma triikimata ei saa?“ Mis seal's ikka on, mõtlesin, ja lasksin poisi sisse. Pa-nin talle triikrauagi üles ja weerandtunni jooksul olid poisi püksid sirged nagu nõela-silmast tulnud. Noormees tänas wiisakalt, wabandas tuhatkord tülitamise eest ja lah-kus mesimagusate tänusõnadega. Järgmisel hommikul ei saanud ma woodist weel õieti tõustagi, kui jälle keegi koputas uksele. See-kord oli see keegi keskealine naisterahwas naabermajast. Ta palus: „Wabandage, kas ma wõiks weidikene triikida oma mehe kaelasidet, ta peab minema weerandtunni pärast ministri jutule ja kuidagi ei ole enam aega panna üles triikmasinat.“ Muidugi ma lubasin ja naine lahkus tänades.

Sellest peale ei olnud mul mu oma kor-teris enam ühtki rahulikku minutit. Triiki-datahtjaid wooris wahetpidamata. Igaühel oli „natukene üle lükata“, kuid nad kõik kokku tegid, et ma triikrauda lahtilülitada ei saanudki. Üks tahtis triikida oma kraed, teine kleiti, kolmas rinnataskurätikut jne. Keegi ei triikinud palju, oh ei. Nad tulid ja läksid kiiresti. Tänasid wiisakalt ja palusid tuhatkord wabandust tülitamise eest. Ma olin oma triikrauaga kuulus üle kogu linnajao. Kui ma liikusin tänawal, siis pisikesed lapsed sosistasid: „Näe, see on see triikraua-mees!“ Ka wanad inimesed hakkasid mind kutsuma lühidalt „triik-rauaks.“ Mu elu muutus lausa wõimatuks, kuid ära öelda ma ka kellelegi ei saanud, sest kuidas sa keelad inimest natuke „lükka-mast“, kui ta on seda wõinud waremalt teha suurima lahkusega? Mul siiski tuli kord päästew idee. Ma lõikasin triikraua traadi läbi ja kui kõrwalkorteri noormees jälle tuli pükse triikima, seletasin, et masin on rikkis. Poiss ütles, et tal on sellest kahju ja läks ära. Poole tunni pärast oli ta ta-gasi. Temaga oli kaasas neli noormeest, keda ta tutwustas mulle oma sõpradena ja kes pidid olema elektrimontöörid. Poisid seadsid traadid korda, waatasid mind kaas-tundlikkude nägudega, kui rumalakest, kes niisugust pisikest wiga ise parandada ei os-ka. Muidugi triikisid nad paranduse ta-suks ka oma pükse. Proowisid parandatud rauda, nagu nad ise ütlesid. Sellest peale muutus see kamp lausa häbematuks. Kuna nad olid parandanud mu masina, arwasid nad endid tema kasutamiseks olewat õigusе. Ka teised wõtsid neist eeskuju ja warsti hakkas suurem osa triikidatahtjaid mu kor-terisse käima sisse koputamata. Olin täiesti nende meelewalla all.

Kuu lõpul toodi mulle elektriarwe. Kahek-sateist krooni.

Olin südametäiega kolm päewa kodus ega awanud ust ühelegi koputamisele. Küll trummeldasid ja lõhkusid nad ukse taga, kuid ma ei kõssanudki. Kuulsin, kuidas nad tulid ja läksid. Nad kirusid. „Niisugune näru, ei tea mis ta arwab enda olewat, et tal on elektritriikraud. Täikalt saab niisu-kesi krooni eest. Mis ta kelgib. Õige mul parun wäljas, ähh!“

Ei olnud mul enam elu. Poisikesed tä-nawal loopisid mind lumega ja panid plehku, kui ma nende poole pöörasin. Nad kisasid: „Triikraud, triikraud.“ Mind ei te-retanud enam keegi mu majaelanikest. Iga-üks wahtis põlgawa pilguga taewasse, kui ma mööda läksin ja kübarat kergitasin. Ühel õhtul tuli mulle tänawal wastu noormees kõrwalkorterist. Ta oli joobnud. Mind nä-hes ütles ta sõpradele: „Waadake, seal on see koi, kelle molu ma sisse põrutada tahan.“ Suuri waewu hoidsid teised ta kinni, et ta mulle kallale tulla ei saaks.

Nüüd elan ma teises linnajaos ja teises korteris. Ma olen rahul ja õnnelik, sest minu korteris ei ole elektrit. Ma ei poolda ka ei suurt ega wäikest kontsessiooni Narwa koselе. Sest nad kõik sihiwad elektrile.

Madis Weisel.

Koronaõpetus

ühes tihelikkude üksik- ja paarismängu määruste seletuste ja joonistega koostanud

J. Pillikse ja K. Teder.

Hind 50 senti.

Pealadu:

K-Ü. Rahwaülikooli raamatukauplused

Tallinnas, Harju 48 ja Jaani 6.

Kes raamatute hinna rahas või markide ette saadab, seilele saadetakse raamatud äri kulul postiga kätte.

Kirjalik leping waletunnistuse andmiseks.

Üks peeruline wekslivõltsimise lugu.

Tartumaal elaw kaupmees Johannes Bruul wõeti omal ajal wastutusele 250-kroonilise wekseli wõltsimise pärast. Juurdlusel selgus, et Bruuli palwel oli wekslile Grünbergi allkirja kirjutanud keegi Martinson. Rahukogu mõistis Bruuli 1 aastaks ja Martinsoni 3 aastaks wangiroodu.

Bruuli edasikaebusel tuli asi arut. kohtupalatis, kus kaitsjatena esinesid wann. adw. Teemant ja Jaakson. Tunnistajatest oli kohtusse ilmumata jäänud Felix Pilt, kes saatis kohtule kirja, milles seletab, et on haiglane ja nii waene, et ei saa Tallinna sõita — puudub sõiduraha, mida keegi ei laena ka. Kaitsjad palwad asja pooleli jätta ja tunnistaja sunniwiisil kohtusse tuua. Kohus peale nõupidamist karistab Pilti 20 kroonigu, kuid asja edasi ei lükka.

Prokurör teatab, et temal on andmeid saanud, millest nähtub, et kaebealune Martinson walmistub kohtupalatis Bruuli kasuks waletunnistust andma. Woarstina selle kasuks on Martinson saanud Bruulilt 250-kroonilise wekseli. Peale selle on Bruuli ema teinud Martinsoni emaga kirjaliku lepingu, mille põhjal wiimane saab weel 250 kr., kui Bruul õigeks mõistetakse. Prokurör paneb need dokumendid, mis kriminaalpolitsei asjaosalistelt ära wõtnud, kohtule ette. Selliste waidlewad kaitsjad wastu. Peale nõupidamist palat teatab, et on rahuldanud prokuröri palwe, lisades dokumendid aktile.

Kaitsjad esinewad palwega, et asi pooleli jäetaks ja terwe rida uusi tunnistajaid ette kutsutaks. Ka prokurör palub mõned tunnistajad wälja kutsuda. Nõupidamise järele palat rahuldab poolte palwed, lükates asjaarutamise edasi, ja kutsub tunnistajad wälja.

Waimuhaige naine kaubitseb tänawal.

Sai alalistest karistustest tagakiusamise maania.

Harukordselt kangekaelse naisena tunnewad 6. jaosk. politseinikud Hilda Metsawihti, kes umbes 30-nest protokollist hoolimata ei jäta oma kauplemist igasugu kribu-krabuga, peaasjalikult Kunne tänawal. Iga protokolli peale mõistetakse ta tähtajalisega nädalaks-paariks aresti. Metsawiht istub aja ära ja juba teisel päewal ta uuesti oma korwidega Kunne tänawale. Wiimati oli ta oma poe kohti wõrnud kella 11 ajal õhtul ühe kaupluse waateakna semnale. Kohtuotsusega mõisteti ta seekord 3 nädalaks aresti. M. ei jäänud rahule ja palus asja kohtulikku arutamist. Kuid ta kohtusse ei ilmunud. Konstaabel, kes ta tabas, jutustab lähemalt sellest omapärasest tüübist.

Wiimasel ajal politseis on hakatud kahtlema Metsapihu waimlise seisukorra üle.

Ta on paaril korral tänawal ja Schnelli tiigi ääres tabatud poolalasti tantsimast ja laulmast. Pea igal nädalal saabub politsei 6. jaoskonda kiri, milles kaebab, et see wõi teine konstaabel teda taga kiusawat. Tabamise korradel jagab loobib oma raha jaoskonna põrandale laiali ja häbaldab, et röövitakse. Kuid arwepidamine olewat tal eeskujulikus korras, kõik wõlglased ja wõlausaldajad tiptop raamatusse kantud.

Kõneall olewas süüdistuses rahukohtunik tühistas käskotsuse ja mõistis Hilda Metsapihu 7 päewaks aresti endise 3 nädala asemel.

Abielu purunes wõõrsil.

Eestlased Austraalias abielu lahutamas.

Sydneys, Austraalias ilmuw päewaleht „Truth“ tool ühes oma wiimastest numbris kirjutise pealkirja all „Rõõmsa Anna“, kus pikemalt peatatakse ühe eesti naise elukommuste kaunistavalt Sydneys. Kirjutise juures ilmub ka naeratawate silmadega naise pilt.

Leht seletab, et Eestist Sydneysse on õige pikk teekond, mille Anna Berg tool oma 32-aastase mehe Frederick Bergiga maha sõitis, et kasvuda õnne wõõral, tundmatul maal. Anna oli wana 22 aastat. Kuna ta inglise keelt sõnagi ei osanud ja puudusid tuttawad, tuli tal istuda kodus igawuses. Mees leidis tööd esialgu. Kuid warsti lõppes see, ja majja asus puudus. Tekkisid waidlud. Wahepeal Anna tutwus kellegi Lukajega. See soowitas lahutada lõdwa Annal oma endisest mehest, lubades ühtlasi Annat peale selle oma naiseks teha. Praegu ongi protsess käimas. Ning Anna — lõpetab leht — waatab jälle rõõmsalt tulewikku.

Perepoeg warastas sulase raha.

Läinud sügisel oli talusulane Mihkel Tagam pannud oma kogutud raha — 230 krooni — talu aita sumadani sisse luku taha. Wõtme jätnud samas aidas kuue taskusse. Detsembris sumadani rewideerides, oma suureks ehmatuseks leidis, et rahast polnud järel enam raasugi, kuna muu kraam oli alles.

Talu perenaine oli wahetewahel surnud, et ta pojal, 27-aastasel Johannes Kruusel on kalduwus kodust näowata ühteist. Kuna aita wõis saada ikkagi ainult oma inimene, kahtlustas Tagam raha warguses samuti perepoega ja wõtis politseis süüdistuse ta wastu.

Politseilisel ülekuulamisel, samuti kui nüüd Raasiku jsk. rahukohtus Johannes Kruuse tunnistab end süüdi Tagami raha warguses. Annab ainult, et raha oli 210 kr., mitte 230 krooni. Kuid 230-kroonilise nõudmise wastu ei waidle ta. Kuna Kruuse warem karistamata, rahukohtunik mõistis ta tingimisi 3 kuuks wangi. Samuti rahuldati Tagami tsiwiilnõue 230 kr. suuruses summas.

Walenimi ei olnud kuritahtlik.

Jüri P—mam sattus hiljuti politsei-arestimajja, kuna ta liiga palju oli tarwitanud alkoholi ja tänawal rahu rikkus. Ülekuulamise protokolli kokkuseadmisel mees nimetas end Jüri Petersoniks. Ametnikele oli wõõre mehe saunsbaalisest seletusest ja tema dokumente rewideerides selgus, et ta nimi pole sugugi Peterson. Peale joobnud olekus rahurikkumise protokolli sõsteti tema wastu süüdistus walenime all esinemises.

Rahukohtus, kus wiimane süüdistus oli arutusel, Jüri ei salga, et nimetas end Petersoniks. Teinud seda seepärast, et kartnud kodust skandaali, kui naine ja lanş kuulewad, et ta olnud arestimajas.

Rahukohtunik leidis, et wõõra nime all esinemises, käesolewal korral, pole süütegu toime pandud, mis oleks karistuse wäärt ja mõistis Jüri P. õigeks.

Eilsest tänasest

Kodumaal:

— Majandusministeeriumis tehtud kokkuwõtete järele näib, nagu tuleks 1930/31. eelarweaasta (lõppes 1. apr.) kulud tuludega kokku.

— Narwa Kreenholmi wabrikule antakse wäike kontsessioon, kuid tingimusel, et see ei takista suure kontsessiooni andmist soowijaile.

— Pühawaimu koguduse asjaajaja, 41.-a. Emilie Putilow arreteeriti kriminaalpolitsei poolt, kuna ta paari aasta jooksul omandanud ligi 4000 kr. koguduse raha.

— Tallinna saabus Läti rahwuslaste juht A. Bergs, kes pidi Tallinnas esinema loengutega põhiseaduslikkude küsimuste üle.

— Tallinna rätsepad kuulutasid döfel wastu kesknädalat wälja streigi. Riidemagasinide uste ette seati walwepostid.

— Riigikogullige Th. Schmidt lärmitses joobnult Balti jaamas, püüdis wõõraid naisi suudelda ja sõimas politseikordnikku, kuni wiidi arestimajja, kus jätkas märatsemist.

Raja taga:

— Hispaania kuningas Alfons loobus troonist. Wabariik kuulutati wälja. Rewolutsionäärid tõotasid kaitsta kuninga ja tema perekonna elu. Riigipööre toimus täiesti ilma werewalamiseta.

— Ameerika Ühendriikide president Hoower seletas, et Põhja- ja Lõuna-Ameerika riikide wahel on kõrwaldatud sõjahädaoht.

— Portugali walitsusel on kibedad päewad. Madeira ja ümbritsewad saared kuulutati rewolutsionääride poolt „Atlantiida wabariigiks.“

— Saksamaal, Berliini lähedal, kukkus alla reisilennuk, mis tegi lõbulendu. Lendur ja telegrafist said surma, 8 reisijat wigastada.

— Ingeris terawneb nõukogude wõimude terror. Ingerlasi wiiakse tuhandete wiisi wägiwaldselt maalt wälja, asumisele põhjapoolsetesse kubermangudesse.

„Rahwalehe“
tellimisi ja kuulutusi
wõtab wastu
K.-ü. „RAHVAÜLIKOOL'i“
raamatukauplus,

Must kass abielurahwa wahel.

Kuna lihawõtte tõttu kaks laupäewa abielulahutuste hoog Tallinna-Haapsalu rahukogu tsiwiilosakonnas takistatud oli, jatkub nüüd jälle lastmine walladiste põlwe täiel hool. Tulewa laupäewals on kohtu ette kutsutud endi abieluasju klaarima terwelt 16 paari, kellede wahelt must kass läbi jooksnud.

Need on Kristjan ja Ekaterina Schönberg, Wanda ja Johannes Ostrat, August ja Helene Lutsius, Ella ja Rudolf Jaaber, Leena ja Kristjan Saare, Eduard ja Ekateriina Silbermann, Nikolai ja Weera Krõlow, Erwin ja Hilda Rosenfeldt, Anton ja Melania Feldmann, August ja Selma Jürisson, Johannes ja Marie Jürgens, Reinhold ja Wally Sawing, Paul ja Linda Matiesen, Emilie ja Nikolai Wehlmann, Marie ja Ewgeni Domitsky ning Bernhard ja Tatjana Kangro.

Uudist sadamast.

Eesti puumass Ameerikasse.

Rootsi mootorlaew „Mälaren“ laadib Tallinna sadamas peale Põhja paberi- ja puupapiwabriku tselluloosi, mida Ameerika müüdud 5600 palli ehk 1116,5 tonni. „Mälaren“ sõitis Tallinna Hangöst, kus laewa peale wõttis 3066 tonni puumassi, ta Ameerika wiimiseks.

10.000 tonni Wene rukist.

Wenelastel on weel rohkel määral „Dwigateli“, Wene-Balti tehaste ja elewaatoris wilja wäljaweoks, kust iga päew seda laewadele laaditakse wälismaale saatmiseks. Nüüd kuuleme, et Wenemaalt weel tulemas on 10.000 tonni rukist, mis paigutatakse Wene-Balti tehaste ladudesse ja elewaatori.

Ühe päewaga 193 wagunit wene transiiti.

Üleeile saadeti üle piiri Wenemaalt transiidina Eestisse 193 wagunit wene transiiti. Muuseas oli 133 wagunit rukist ja 14 wagunit kaeru. Ülejäänud wagunid olid segakauba all.

Haawamine, peks ja sõim.

Juuli Wiil, elukoht Wabriku t. nr. 25, teatas politseile, et ta korteris elutsew allüürnik Robert Saahans rikkunud majarahu ja lõõnud Wiilile ja ta liheaastasele lapsele peerulõikamisnoaga pähe. Arst tunnistas haawad kergeks. Saahans olnud joobnud olekus. Korbnik Adolf Kroppel kaebas oma ülemusele, et Arnold Purks sõimanud korbnikku. Arnold Seiner teatas, et wennased Artur ja August Rettid peksnud Seinerit.

Mis weel juhtus.

Seltskonnadaami märgel. S. Juhkentali tän. nr. 41 elutsew Rosalie Ewer kaebas politseile, et awalikuna Olwiina L. elutsenud rahu Ewert korteris. Joobnud „seltskonna daam“ toimetati arestimajja.

Auto tõnniteel. Teisipäewal jooksis kaitsewäe sanitaarauto M. Pärnu maanteel nr. 7 maja kohal tõnniteele ja purustas maja seina külge kinnitatud reklaamsildi.

Õnnetus töö juures. Teisipäewal sai sadamas töö juures kehast wigastada tööline Mihkel Hergaul. Õnnetus leidis aset tollibuel.

Laps sai tulehaawu. Linnahaigemajja toodi rawitsemisele Rae wallas, Rae asunduses elutsew 5-aastane tütarlaps Erna Tomingas, kes kodus pliidi juures tulega mängimisel sai raskeid tulehaawu kehasse. Lapse seisukord on raske, ta ellujäämiseks on wähe lootust.

Warguste register. Edgar Johansonil warastati Jakobsoni t. nr. 4 lukustamata korterist 50 krooni raha. — Rudolf Gronstedtil warastati Laial t. nr. 12 majas kalsitkiwe. Rahju 232 krooni. — Willem Wirenil warastati Niguliste t. nr. 16 majas korterist habemeajamisemasin. Rahju 7 kr. 50 s. — Hendrik Sepal warastati Uuel turul kaubaletilt 10 krooni raha. — Salme Arbeiteril warastati Erne t. nr. 19 majas lukustamata laualaekast 5 krooni raha.

Tallinna turg.

Toiduainete hinnad teisip., 15. aprillil.

Turg oli elaw. Rohkesti on liha, piimasaadusi ja mune, kuna kalu ja aia-juurwilja keskmiselt.

Aia-juurwili: Hapud ja wärsked kapsad 30—35 s. kilo; kaalid 13—16, peedid 15—18, porgandid 20—25, sibulad 40—50, kõrwitsad 25—30 s. kilo. Kartulid 50—60 snt. mõõt, 4—6 s. liiter.

Tänawune, wärske, lawaskawatud aiawili: kurgid 50—100 s. tükk, salat 70—80 ja spinat 100—120 s. 400 grammi (1 nael); redised 10—20 s. kimp, roheline sibul 5—10 s. tükk.

Õunad 70—90 s. liiter. Apelsinid 10—30, sidrunid 4—5 s. tükk; kompott 190—210 s. kilo. — Kuremarjad 35—40 s. liiter. — Seened 45—90 s. liiter.

Kalad: Wärsked räimed 27—35, kilud 35—40, tursad 20—25, ahwenad 30—60, haugid 45—55, lutsud 40—45, tindid 35—50, latikad 70—100, lestad 50—55, kohad 100—150, angerjad 250—300 s. kilo. Soolat. silg 120 s. kilo.

Piimasaadused: Preßimata piimawõi 185—200, preßitud rõõsakoorewõi 200—215 s. kilo; juust 120—250, hapukoor 130—140, kohupiim 35—40 s. kilo.

Kanamunad suuruse järele 8—16 s. paar.

Liha: Terwete loomade wiisi müües tapetud sead 55—62 s. kilo; farmloomad 40—60, wasikad 28—50, lambad 75—80 s. kilo. Wäikesi wiisi ostes sealiha 60—85, loomaliha 40—80, wasikaliha 25—80 ja lambaliha 90—100 s. kilo. — Tapetud kanad 120—250, kodupardi 200—300, ilatkred 200—225 s. tükk, hanid 160—170, kalkunid 175—225 s. s. kilo.

Liig palju proteste!

Sportlaste registreerimine lihtsamaks!

Kes on pidewalt jälginud mistahes ala wõistlusi, see teab ka, et meil on kombeks wäga sagedasti protesteerida. Proteste awaldatakse küll jalgpalli- küll kergejõustiku, käsipalli jne. wõistluste puhul. Enamikel juhustel on protesteerijaks kaotaja ja ta protesteerib selle wastu, et wõitjas meeskonnas on mänginud kaasa registreerimata mängija wõi mängijad. Protest läheb muidugi liidu otsustada ja seal tehakse kiiresti — wõetakse wälja määrustik ja selle-ning-selle paragrahwi põhjal tehakse otsus. Need otsused harilikult õigustawad protesti ja tagajärjeks on,

et tegelik wõitja tunnistatakse kaotajaks ja kaotaja wõitjaks.

Kui kellelgi niisugusest protestist „hüwest“ juba kord kasu on olnud, siis püüab ta protestimiswõimalust ka edaspidi igal wõimalikul juhul kasutada, unustades seejuures kõik sportlikkuse, missuguse mõistega tawaliselt osutatakse aumehi. Wõtame näite: N. meeskonnal on mäng M. meeskonnaga. N. meeskond teab, et M. meeskonnas on üks mees, kes on alles hiljuti tulnud prowintsist ja on liidus registreerimata, kuigi ta on tegelikult juba M. meeskonna liige. Kuid sellest ei hingata kellelegi. Minnakse mängima, kuigi teatakse, et wastaspoolel mängib mees, kes maksmate liidumääruste põhjal ei tohiks mängida. Kalkulatsioon on tehtud nii, et igal juhul mängust puhtalt wälja tulla saab:

Kui me wõidame, siis oleme wõitnud.

Aga kui meie kaotame, siis awaldame protesti selle wastu, et wastasmeeskonnas mängis registreerimata mees ja siis tunnistatakse meid ikkagi wõitjaks, kuna wastane diskwalifitseeritakse. Kuiwõrt see kõik sportlikkuse mõistega kokku läib, see on kõrwaline asi. Peaasi on

wõidu saamine ükskõik millise hinna eest.

Ka liidus saadakse aru, et sarnastel protestidel ei ole mingit olulist mõtet ega alust. Kui mängiwad kaks meistermeeskonda ja ühes mängib ka teistsuguse mehe haiguse wõi mõne muu puudumise põhjuse tagajärjel mingi kolmanda järgu mängija kusagilt prowintsist wõi wäikeseltsist, kes alles hiljuti meistermeeskonna wärwide alla tulnud ja sellepärast registreerimata on, siis ei ole keegi nii põõrane, et oletada, nagu oleks kaotajale poolele kaotuse põhjustanud just see, wastaspoole registreerimata mängija. Umbes sarnased on kõik protestijuhud, kust tõesti hea mees ei ole kunagi registreerimata. Esiteks teab ta ise küllalt hästi liidumäärusteid ja teiseks hoolitseb juba selts selle eest, et niisugune mees korralikult seltsis oleks. Registreerimata on tawaliselt ainult wäljapaistmatud mehed, sarnased, keda seltsil põhjust ei ole just eriline hoolitsemise ega tähelepanu alla wõtta.

Sellepärast on ka meie protestid ainult kaotaja poole abinõu enda rehabiliteerimiseks,

abinõu, mida aga kuidagi austada ei saa, waid millele tuleb tugewasti üleolla tuleb waadata.

Mis põhjustab meie liig sagedasi proteste spordialadel?

Kahtlemata on see meie liitude liig akadeemiline ja bürokraatlik registreerimisekord. Kui mingi selts wõtab wastu uue liikme, siis peab ta saatma selle liikme kohta liitu täieliku ankeedi, igasuguste sündimise, wanuse, hariduse, wanemate jne. kohta käiwate andmetega. Liit kannab saadi omakord oma kartoteeki ja saadab seltsile teate, et mees on registreeritud. Sellega koos käib muidugi oma kirjawahetus — juhustel, kui selts, kes registreerib liidus mängijat, asub prowintsis jne. Pole siis ime, et meie spordiliitude tegelased kurdawad, et nad on tööga koormatud üle ja sarnase wäikese kooseluga ei suuda saada tööga walmis, nii et jääks ka omale puhkeaega. Eriti hooaegade wahetusel on sarnaseid registreerimisi palju.

Kuid kas on seda kõike tarwis teha nii põhjalikult ja paberliselt?

Kõigepealt — mispärast on tarwis, et liidus oleks iga sportlase kohta kaardid?

Kas ei ole sellest küllalt, kui selts teatab kirjalikult, et need-ja-need mehed stardiwad meie wärwide all ja asi walmis? Ja sellest hetkest peale, mil wastaw teadaanne on liidule esitatud, wõiks lugeda mees automaatselt seltsi alla kuuluwaks. Paljudele on tomistuskirjaks ühest seltsist teise ületulekul just see, et endisest seltsist pole saadud kirjalikku nõusolekut lahkumiseks. See on ka loomulik, sest kui sportlane on awaldanud soowi seltsist lahkumiseks, siis waadatakse talle kui kadunud mehele ja kellelgi ei tule mõttessegi talle teha koodustust. Wenitatakse ja wenitatakse lahkumisloa andmisega niipalju kui saadakse ja isegi siis, kui sportlane teise seltsi juba ametlikult wastu wõetud, et anta loakirja. Sellest peamiselt tekiwadki igasugused arusaamatused registreerimisel, kuna liit põhimõtteliselt ei registreeri sportlasi, kelle soowiawalduse juures puudub lahkumisluba endisest seltsist. See kord tuleks wõtta rewideerimisele, et saawutada lihtsust liitude ja seltside asjaajamises.

Keskliidu instruktori töökawa.

Nagu läinud aastal E. Spordi keskliidu palgalise instruktorina töötas A. Ohaka, on ka tänawu 1. aprillist A. Ohaka uuesti palgatud instruktoriks. Instruktori palga ja kursuste korraldamise kulud kannab kehakultuuri sihtkapital. Kergejõustiku, jalgpalli raskejõustiku kursuste korraldamise puhul kannab keskliit (sihtkapital) instruktori sõidu ja ülespidamise kulud. Kohalikel organisatsioonidel tuleb anda ainult korter.

Kohapealsete soowidega arwestades on A. Ohaka tööpõllul suwe esimene pool juba kinni pandud. 20. aprillist kuni 11. maini töötab instr. Ohaka Tartus, 12. maist 17. maini Walgas, 18.—23. maini Tõrwas, 27. maist 3. juunini Ambias, 4.—8. juunini Koerus, 9.—16. juunini Wõrus, 17.—23. juunini Petseris ja 25.—30. juunini Põltsamaal. Edaspidise kawa asjus tuleb instruktoriga kokku leppida. Ühtlasi on soowitaw, et kohapealsed organid keskkohtades ühiselt korraldaks kursusi.

Tallinna esiwõistlused wõimlemises.

Wõistlusspordina on meil wõimlemine wähe harrastataw. Korraldatakse ainult üksikuid wõistlusi, peaasjalikult koolides. Esmakordselt peeti läinud aastal Eesti esiwõistlusi wõimlemises. Tänawused wõimlemise esiwõistlused korraldab Tartu „Kalew“ käesolewa kuu lõpul. Eelkatsetena esiwõistluste wastu korraldab nüüd Tallinna „Kalew“ eelolewal pühapäewal, 19. aprillil oma wõimlas Gonsiori tänawal Tallinna esiwõistlused wõimlemises.

Wõistlus teostub neljas klassis. Kawas on meestele: kehaharjutus, rööbaspuu, kang, hüpe piki üle hobuse, ribelbamine 5 mtr. Sama kawa on ka meeste B klassile, kuhu kuuluwad wõistlejad alla 20 a. Naistele on kawas: wabaharjutus, rõngad, rööbaspuud ja hüpe üle hobuse, nii A kui B klassis. Kõik harjutused on wõistlejate enda walikul järele. Ülesandmise tähtajaks on 17 aprill.

Ping-pongi wõistlused.

Tallinna keskkoolide spordiringide ühing kawatseb lõppewal talwehooajal korraldada meel ühed üleslinnalised ping-pongi-wõistlused. See ala on wiimasel ajal siiski kõik jäänud, kuna ükski selts pole korraldanud wõistlusi. Aga wõistleja koroona näol on pingpongi furumud tohaplaanile ja sealt tahab TKSÜ teda nüüd uuesti üles äratada. Kuna meil keskkoolides ping-pongi taie kõige kõrgem — on ju peamiselt kõik meie paremad mehed pärit koolidest — siis on TKSÜ wõistlused heaks läbilõike andjaks meie momendi ping-pongi tasemest.

Spordimaailma õisi.

Tsipake käsipalli ajalugu.

Meie spordiajalugu on küll lühike, nagu meie rahwagi uuem ajalugu, kuid sellegipärast leiame sealt nii mõndagi, mis meelde tuletades paistawad olewat nagu teated kusagilt kaugest, meile tundmatust maailmast. Wiimases „Spordilehes“ kirjutab Pärnu korrespondent naiste korwpallimängust, milline peeti seal hooajal 1930/31. Mäng lõppes midagi 4:3 wõi umbes nii. „Peaaegu oleks juhtunud sarnane ime, et mäng oleks jäänud korwideta,“ nii kommenteerib kirjutaja oma sõnumit. Praegu igaüks sellist asja lugedes naerab, kuid aastat kaheksa-kümne all see sõna harilik asi. Wiisil peeti Tallinnas esimene korwpallimäng, selle kohta lähewad arwamised lahku, kuid Tartus mängiti seda esmakordselt 1920. aasta kewadel. Sealne NMKÜ, mis asus siis Kompanii tänawal, praeguse Eesti Panga osakonna majas, korraldas tihti seltskondlikke õhtuid mitmesuguste ettekannetega. Ühel sarnasel õhtul tuli publiku ette NMKÜ ameeriklasest sekretär Robinson kellegi eestlase saatel ja siis teatati publikule: Nüüd saab publikule demonstreeritud ühte uut mängu, mille nimi on basket-ball. Mängiwad alispiiridemeeskonnad.

Ja siis tuli wäljale kaks meeskonda. Mõlemad olid walges spordiriides, s. o. kandsid harilikke walgeid spordipükse ja särke. Ühe meeskonna järjidel oli aga lerwades punane lint. Ja siis need meeskonnad mängisid, üks mees wiliseb. Seal juhtus ka niisuguseid asju, et wahel olid kõik kümme meest ühteise kuhi ja mõnikord põrkas ka kaks meest kokku, mis publikule palju nalja tegi. Enamasti aga mängiti nii, et kes palli sai, see jooksis korwi poole ja kui enam edasi minna ei saanud, siis wiskas. Esimene poolaeg lõppes 2:0 „punaste“ kasuks. Korwi wiskajale aplodeeriti kesmalt ja kui sama mees teisel poolajal tegi weel teise korwi, siis waadati temale kui üleloomulikule fenomeenile. Nagu mäng lõppes 4:2 „punaste“ kasuks.

Wõrkpalli samal ajal mängiti juba koolides. Ta oli wolley-ball ehk poiste keeles wollet. Muidugi mõista et tuntud iurunnist. Kes suutis tugewa serwi anda, see oli kange mees ja kõige raadlimaks lööjaks peeti lööki kahe katoliiklase moodi kokkupandud käsiwwaga. Alles hiljem mõned pikemad poisid hüppasid koodsul jahul wõrgu ees wõi wanawastele ja lõid palli taealest kahe käega allapoole. Sellise numbri nimi oli millegipärast „mollowski“ ja kes seda oskas, see oli jumalapälju, kui keiser alamtahwa seas.

Külaskäik „Eesti Hitleri“ juurde.

Saksa Hitleri waimustatud jünger. —
End. mõisnik, kes nüüd on sulane.
„Enamlusele peab wastu seadma wõimas, elaw idee“! —

Eistwere mõisnik zur Mühlen oma „rahwussotsialistlikust propagandast“.

Wiljandimaal katsetati eesti „lapua-liikumisega“, sealtsamast tahab lewida ja ajada juuri ka teine liikumine, „Balti rahwussotsialistlik liikumine“ Hitleri waimus.

Hitler teeb Saksamaa senistele wõimumeestele tõsist peawalu, tema poolehoidjate arw kaswab järjest ja ei ole wõimatu, et ta kord Saksamaal talitab samuti kui Mussolini Itaalias.

Mis mees õieti on „eesti Hitler“, Eistwere mõisa omanik (von) zur Mühlen Wiljandimaal?

Tema kohta lewib jutte, et ta on Hitleri ametlik wolinik Eestis, et tema juures Eistwere mõisas, kus rittmeister zur Mühlenil on mõisasüda, käib palju noori külalisi, sakslasi. Rittmeister Mühleni kõnekoosolekuist anti edasi mitmesuguseid kuulduси.

„Oma film on kuningas“, mõeldi „Rahwalehe“ toimetuses, kui nende ridade kirjutaja komandeeriti Wiljandimaale, Eistwere mõisa, et lähemalt tutwuneda „Eesti Hitleriga“. Wõhma jaamas tongiti maha mitmes jõnon küüthobusega mõnetunnilise sõidu järele Eistwere mõisa.

Rüüdimees ajab hobuse mõisa „häärberi“ paraadtrepi ette.

Kuid ei joose wälja põrthabemega teenija, nagu endisel ajal, ei wasta keegi ka koputamisele. Kõik näib olewat surnud. Wiimaks teeb naisteenija ukse lahti. Wastu tuleb halliwõine, 80-a. daam, rittmeister Mühleni ema, kes elab oma poissmehest pojaga suures majas. Rootsis nõoga wana daam, kellel jalas mugawad, lõngast koetud „sussid“ ja hõbedastel juustel wäike mütsike, küsib wälisilma uudiseid ja õratab siis poja, kes tegemas lõunauinakut.

Rittmeister zur Mühlen on sõjamehelikult otsekohene.

Ta on praegu keskealine mees, rittmeistri auknadis end. Wene sõjawäes, Eesti wabadussõjast osa wõtnud wabatahtlikuna ja saanud autasumaana oma perekonnamõisa südame.

„Minu propagandategewuse kohta on lewinud kõiksugu jutte, romantilisi ja ka pahatahtlikke. Ka politsei on käinud minult seletusi pärimas, et mis koosolekuid ma õige korraldan ja mis propagandat tee. Wiljandimaa on ju saanud igasuguste „riigipööramistekawatsuste“ pesapaiga kuulsuse.

Ma ei ole Adolf Hitleri ametlik esindaja wõi wolinik Eestis,

waid mul on temalt kirjalik luba, nõusolek, propageerida siin tema ideid ja maailmawaadet. Ma olen suuremas osas Eesti linnades pidanud kõnesid Hitleri waadetest ja nõudmistest. Osa nendest koosolekutest ma olen registreerinud awalikus korras ja ajalehtedes teinud teatawaks, osa olen korraldanud erawiisil, kitsamas ringkonnas. Peale selle olen ma samu ideesid, millele on rajatud rahwussotsialistlik, Hitleri poolt juhitud liikumine Saksamaal, propageerinud igal wõimalusel ka mujal, kokku puutudes talupidajatega ja naabritega.

Olin kolm nädalat Münchenis, kus õppisin tundma Adolf Hitlerit ja tema maailmawaadet.

See oli aasta tagasi, 1930. a. märtsikuus. Ma olen isiklikult weendunud, et Martin Lutheri usupuhastusliikumisest saadik ei ole Saksamaal olnud teist nii wõimsat liikumist kui on Hitleri poolt juhitud rahwussotsialistlik liikumine.

Ma olen elus näinud palju tähtsaid mehi, kuid meest, kelle isik awaldaks nii suurt mõju kui Adolf Hitler, ma ei ole warem näinud. Sellega on ka seletataw tema suur mõju rahwale. Tema rukkilillesinised silmad waatawad otse läbi igast inimesest.

Ma usun fanaatiliselt, et

kui enamlusele ei panda wastu elawat ideed, siis ükski riik ei suuda ajajooksul wastu seista

kommunismi häwitawale õõnestamistööle.

Saksamaal on — minu arwates — niisuguse elawa idee kandjaks rahwussotsialistlik liikumine, mille eesotsas seisab Hitler. Ma olen weendunud, et rahwussotsialistliku liikumise ideelised alused wõiksid olla wastuwõetawad üldjoontes ka teistele rahwastele. Kuid siin peab pidama kindla piiri: minu poolt propageeritawad ideed on maailmawaate, mitte poliitilise ilmega.

Milline on Hitleri liikumise „usutunnistus“?

Hitler ütleb: 1) Ilma jumalata, s. o. usuta ei saa ma ette kujutada oma isamaad; 2) Mis tähendab olla rahwussotsialist? — See tähendab wõitlust isamaa eest, usku, tööd ja enduohwerdamist.

Mida püüab rahwussotsialist, seda püüab ta oma isamaale ja rahwale. Kuidas seda saawutada? — Sellega, et kodanik iga silmapilk walmis on end isamaale ohwerdama. „Aita end ise, siis aitab sind ka jumal“, ütleb Adolf Hitler.

Fashism ei ole eksportartikel, iks rahwas ei saa seda teiselt kopeerida,

seda ütles Hitler ka mulle, kui tunnistasin enda tema ideeliseks poolehoidjaks ja palusin luba propageerida tema ideid oma kodumaal, Eestis. Itaalias fashism, Saksamaal rahwussotsialistlik liikumine — iga rahwa juures kujuneb see iseendast, rahwa hingeelule ja omapärasustele wastawalt. Kuid põhimõtteliselt wõib isamaalise liikumise aluseid pidada wastuwõetawaks ka teistele rahwastele.

Mul oli kawatsus ametlikult registreerida Balti-Saksa rahwussotsialistliku parteid,

kuid jätsin selle tegemata kartusest, et siis see liikumine wõib kalduda aktiiwsesse poliitikasse. Seda ma aga ei pea õigeks ja tahan siin neid ideid propageerida kui maailmawaadet. Aktiiwsesse poliitikasse laskumine rikub wäärtusliku maailmawaate, sest siis tuleb juure wõitlus wõimu pärast kõigi abinõudega.

Balti sakslastest üks osa on Hitleri poolt, teine osa wastu.

Noorte hulgas leiawad Hitleri poolt propageeritawad ideed siiski wast rohkem poolehoidu kui wanade hulgas. Kahjuks pean tunnistama, et minu maailmawaatelisel propagandal seni on olnud wähe edu. Kohalikud Saksa ajalehed ei lausu sellest ka sõnagi. Kas nad kardawad midagi?

Hitleri peahäälekandja „Völkischer Beobachteri“ peatoimetaja Alfred Rosenberg on tallinlane.

Ta oli warem kooliõpetaja, lõpetanud Riia politehnikumi, ja siirdus lõpuks Saksamaale, kus sai ajakirjanikuks ja tõusis rahwussotsialistliku liikumise peahäälekandja peatoimetajaks.

Jutu ajades on möödunud mõni tund. „Eesti Hitler“ waatab äkki kella ja ütleb: „Nüüd pean minema lauta, lehmad ammuwad ja tutsuwad mind wist juba ammugi.“

Lähen kaasa ja

näen, kuidas endine mõisnik söödab lehmi.

Rittmeister Mühlenil on paarkümmend piimalehma, peale selle mullikad ja wasikad. Teenijatüdruk pillub naerdes ja peete künasse ja hra Mühlen raiub need hakkrauaga peeneks. Siis haarab ta ise küna ühest otsast, karjatüdruk teisest otsast ja nii kannawad nad loomatoidu ammuwatele lehmadele ette. Peremees ise jagab toitu loomadele. Jahutiide jagamisel waatab ta osa igale lehmale ja alles siis annab loomale tema osa, ühele kolm kühwlitäit, teisele wiis. „Mõni nendest annab wähe piima, kas toiba seda wõi ära toiba, sellele ma annan wähem jõutoitu.“

„Warem ma olin härra, nüüd olen iseenda sulane;

warem oli mul 200 lehma, nüüd on 20,“ sõnab end. mõisnik. „Kuid ma olen õppinud tööd tegema ja sellest rõõmu tundma. Aga mitmesugused äpardused teewad meelehärma. Mul oli hea pull. Ümberkaudsed talumehed tõid oma lehmi minu pulli juure „külla“. Kuid pull jõi raudnaela sisse. Jäi kõhnaks ja pidin ta ära müüma 85 krooni eest. Ise aga ostsin 3-kuulise pullwasika ja maksin selle eest 150 krooni! Kuni pullike kaswab, pean lehmi wiima paaritamiseks talumeeste juure, kellel on tõupullid.

Mul on siis ka piiritusewabrik, sai mõne päewa töötada ja siis oli minule määratud norm walmistatud. Nüüd wabrik seisab. Hooned wananewad, näete, katused on mitmest kohast sisse langenud, kuid pole raha, et ette wõtta kulukaid remonte. Wõib olla, et ajajooksul saan jalad alla.“

Järgmises lehes: „Eesti Hitleri“ seiklused kommunistide eest põgenedes. — Rittmeister zur Mühlen Balti pataljoni ülema abina ja „batjka“ Balahowitshi staabiülemana. — Kuidas „batjka Balahowitsh poos komissari tema korteri akna alla palkoni külge. — Mis arwab ümberkaudne rahwas „Eesti Hitlerist“. — Mõisad, mis on end. parunite käes.

Õnnelikult tanu alla.

Saksa iludustkuninganna 1930. aastast Dorrit Nitykowski kihlas end Roomas Lõuna-Ameerika saadiku Rudolf Crameriga. Mõlemad õppisid üksteist tundma läinud aastal iludusewõistluste puhul Rio-de-Janeiros.

Kas hunt kardab keelpilli?

Londoni loomaaias tehti katseid, et selgitada, kas on mingit tõealust wanadel juttudel, nagu kardaksid hundid keelpillide helisid ja wäriseksid neid kuuldes. Muinasjutt räägib teatawasti ühest wiiulimängijast, keda tema koduteel hakkasid taga ajama hundid. Põgenedes kukkus muusikant auku, kus oli juba ennem üks hunt. Suure hirmuga ei tulnud muusikandil mõttessegi midagi muud, kui mängida hundile üht ja teist oma wiiulil. Lugu olewat lõppenud sellega, et hunt, kartes wiiulihääli, ei olewat tunginud muusikandi kallale. Mees oli hundi juures augus mitu tundi, kuid wiimaks saadi ta päästa.

Nii räägib muinasjutt. Londonis tehtud katsed näitawad nüüd, et hundid, niihästi Euroopa, kui India omad, satuwad ärewusse, kuuldes keelpillide toone. Esmalt mängiti wiiulit ühe hundi puuri läheduses, kuid nii, et hunt ei näinud wiiulit ega tema mängijat. Juba esimesi helisid kuuldes läks loom rahutuks, tõmbas oma saba jalgade wahele, ajas karwad püsti ja roomas rahutult oma puuris. Kui helid muutusid waljumaks, oli hundi juures märgata suurt hirmutunnet. Kui hunt nägi wiimaks wiiulimängijat, püüdis ta tungida tema kallale.

Krooniwarandused prügikastis.

Enamlaste hooletus tsaari kalliskiwidega.
Laps leidis pühkmekastist 50 miljoni krooni eest wäärtasju.

Wene kuulsad kroonikalliskiwid, mis ei kuulunud tsaari rohkearwulise (seni juba enamlaste poolt suuremalt osalt mahamüüdud) erawaranduse hulka, on, nagu seda saadi alles nüüd hiljuti teada, Moskwas mõne aja eest äkki ära kadunud. Nende wäärtasjade kataloogi seadsid omal ajal kokku parimad saksa ja prantsuse eriteadlased, ning sellest kataloogist on näha, et siin oli 400 wäärtuslikku ehet, millest koosnesid muuseas tsaari keisrikroon ja tsaarinna briljantidega kaunistatud diadeem, mis olid ühed kallimatest wäärtasjadest kogu maailmas. „Orlow“ ja „Sancy“ ei olnud ainuüksinda silmapaistwamateks esemeteks Wene keisririigi krooniwaranduse hulgas, waid nad olid ühtlasi maailma suurimad teemandid. Ühtekokku kaaluwad kõik krooni wäärtasjad 30.000 karaati. Suur osa nendest wäärtasjadest, umbes 25 miljoni wene rubla wäärtuses, anti kord nõukogude walitsuse poolt üle rahwakomissarile, kelle hooleks oli usaldatud selle waranduse järele walwamine. Komissari sekretär Gukowski registreeris siis kõik need wäärtasjad, seades kokku nende ametliku nimestiku.

Nüüd jutustab keegi nõukogude Wene diplomaat, kes on omal ajal seisnud kaunis lähedal sellele asjale,

et nende wäärtasjadega on ümber käidud palju hooletumalt,

kui oli lubataw, silmas pidades selle waranduse suurt wäärtust. Sekretär Gukowski ise on jutustanud, et on nende wäärtasjadega mitmel korral ümber käinud koguni ettewaatamatult.

Asjad olid mässitud lihtsasse pakkimispaberisse, ja Gukowski wiskas nad enda paberikorwi. Mõne päewa pärast, otsides sealt üht paberit, puutus ta käsi kogemata mingi kõwa ja külma asja külge. Ta tõmbas selle wälja, ja ta pihku sattus

tsaarinna kuulus diadeem, mille hind mõügil oleks olnud 3 kuni 4 miljonit krooni.

Pärast seda, kui wäärtasjade nimestik oli wiimaks walmis, tehti neist ühtekokku kolm pakki, millest kõige wäärtuslikum koosnes üksikutest briljantidest, smaragdidest ja saphiiridest, mis olid suuremalt jaolt wälja wõetud wene krooniwaranduse wanamoelisematest ehteasjadest. Ka wäärtasjade hindamine wõeti ette.

kuna nõukogude walitsusel oli kawatsus neid müüa.

Samal ajal aga tunti ehete wastu õige wähe huwi ja nad wedelesid lahtiselt rahaasjanduse komissari kirjutuslaual. Alles siis, kui üks Kremli kõrgematest wõimumeestest nõudis, et see warandus saadetaks tema kätte, selgus kõigi üllatuseks,

et laual puudus üks neist kolmest pakist.

Kadunud pakki hakati otsima suure hoolega. Wangistati tosinatewiisi ametnikke, kes olid kuidagiwiisi kokkupuutumises olnud selle warandusega. Wäga paljude isikute juures toimiti läbiotsimisi ja taheti juba raskete karistuste ähwardusega neilt wälja pressida, kuhu nad selle waranduse ära peitnud. Ei olnudki enam lootust seda warandust uuesti kätte saada, sest üldiselt oldi arwamisel, et

wäärtasjad on mingit põrandaalust teed kaudu sahkerdatud wäljamaale.

Just siis, kui ärewus sel puhul oli jõudnud haripunktile,

lahenes see mõistatus ootamatul ja imelikul wiisil.

Moskwa Kremlis pandi nimelt tähele ühe uksehoidja wäikest last, kes mängis sätendawate kiwidega, mida ta oli leidnud ühest prügihunnikus wedelewast pakist.

Wäikse tüdruku ema märkas kohkudes, kuidas tema laps istus rubiinide, smaragdide ja briljantide keskel, ajades omale parajasti ninna üht suurt kalliskiwi. Ema arwas kohe, et see, mida laps leidis prügihunnikust, ei wõi olla muud, kui saladuslikul kombel ärakadunud warandusepakk. Siin oli koos hulk kalliskiwe, mille wäärtus oli wähemalt oma 25 miljonit rubla. Nüüd ometi said wangist lahti kõik ametnikud, keda seniajani oli kahtlustatud nende ehteasjade warguses. Lapse käest saadi warandus kätte täielikult, ei puudunud mitte ühtki wäärtuslikku kalliskiwi. Kuidas sattus aga see määratu rikkus prügihunnikusse, ei mõista kuni tänapäewani ära seletada ükski inimene. Oletatakse, et keegi peitis nad sinna kuritahtlikult, et neid hiljem, kui warandust enam taga ei otsita, salaja ära müüa.

Saksa sõjalaewastiku paraad.

Swinemünde lahes peetakse 16—20. aprillini Saksa sõjalaewastiku ülewaatust, mil puhul laewadele pääs on wõimaldatud ka rahwale. Pildil: üleval pahemal pool ristleja „Köln“, sõõris admiral Raeder, all liinilaew „Hessen“. Üleval paremal liinilaew „Schleswig-Holstein“, all admiral Oldekop.

Sokratese peata kuju.

Ühe wana kunstiteose elukäik.

Nende päewade sees toodi Kopenhaagenisse üks wana marmorkuju, mis kujutab kreeka tarka Sokratest. Omal ajal on see kuju seisnud Roomas Willa Ludowici aias. Kuju on wäga wana ja palju kannatada saanud halwa ilmastiku mõjul. Juba 18. aastasajal olid kuju pea ja põlwed niiwõrt wigastatud, et pea tuli eemaldada kuju küljest ja tema asemele seati ilus ehk Trajani pea. 1908. aastal ostis keegi kaupmees selle kuju ja pidas teda hulk aega omas keldris.

Nüüd, Kopenhaagenis, eemaldati kujult see wale pea ja asetati uue Sokratese peaga, mis oli gipsist walatud Sokratese pea järgi, milline leidub ühes Rooma muuseumis. Kuju põlwi parandas kujur Eriksen ühe wana joonistuse järgi, mis oli walmistatud sama kuju järgi weel sel ajal, kui kuju oli alles terwe.

Selle kuju tähtsus seisab selles, et ta on ainukene koopia pronkskujust, mille walmistas kuulus kujur Lysippos a. 380 e. Kr. umbes 70 aastat pärast Sokratese surma. See esialgne kuju seisis Ateena suures pidusaalis Pompeionis, mille waremed leiti üles ühel wiimasel wäljakaewamisel.

„Ilus Peeter“ kohtu ees.

Düsseldorfi roimar oli naiste meelest armastuswäärne mees.

Kas surma, wõi hullumajja?

Üks huwitawamatest asjaoludest Düsseldorfi roimari Peter Kürteni protsessis on, et kurjategija on ametiwõimude arwates palju süütum, kui ta ise tõendab. Kürteni süü on wastuwaidlematult kindlaks tehtud ainult 9 juhtumusel, kuna Kürten ise ütleb end toiminud olewat 32 roima.

Peter Kürteni seletused on liig awameelsed. Kohtuwõimudel ei ole kahtlust, et ta liialdab. Peatõenduseks Kürteni wastu on, et ühes tema wangistamisega, mis leidis aset 24. mail möödunud aastal, on lõppenud Düsseldorfi roimade seeria. See on peaaegu kõik, ja siia juurde tulewad weel ainult Kürteni enda seletused. Sellepärast on kõigiti wõimalik, et see elu werine kriminaalromaan wõib weel muutuda komöödiaks.

Kogu juurdluse kestes on tõsiselt üles wõetud küsimus, kas ei ole siin tegemist waimuhaigega, kes wõtab wabatahtlikult enda peale roimad, mida on toiminud keegi teine, seniajani weel tundmatu ja tabamatu kurjategija. Ka Kürteni kaitsjad tõendawad, et süüpingile on nüüd asetatud isik, kes

oma waimuhaiguse tagajärjel on ainult saanud weendumuse, nagu oleks tema tõepoolest Düsseldorfi roimar

ja on hoolega pähe õppinud kõik, mida ta omal ajal nende roimade üle ajalehtedest lugenud, ja seda materjali jutustab ta nüüd ülekuulamistel ametiwõimudele.

Paksud aktide raamatud on täidetud Kürteni enda ja ka tunnistajate seletustega; tunnistajate seas on naisi, kes on pääsenud eluga peaaegu otse kurjategija noa alt. Kuid ka nende tunnistused ei too kurjategija isiku kohta mingit kindlat selgust. Naabrid jutustawad, et Kürtenil olewat karm iseloom, ka ei olewat ta eluwiisid olnud laitmatud. Kuid kas on Kürten tõesti see wampiir, kelleks ta nimetab end nüüd, on praegu arusaamatu mõistatus. Asjalugu, et Kürtenil süüdistatakse ainult 9 roimas (ja mitte nii paljudes, nagu ta seda on üles tunnistanud) ja peale selle weel ainult mõnes tapmiskatses, on teinud sellest protsessist sensatsiooni. Wõimalikud on muidugi ainult kaks lahendust:

kas mõistetakse Peter Kürten surma wõi paigutatakse hullumajja.

Sel wahu 15. maid 1930. tungis Düsseldorfi lähedal Grafenbergi metsas ühe noore tüdruku kallale keegi tundmatu isik, tahes tüdrukut surnuks kägistada. Tüdrukul õnnestus aga põgeneda. Politseiwõimudele seletas kallaletungi ohwer hiljemalt, et ta mäletawat weel, et kurjategija olewat enne kallaletungi kõnelnud temaga ja öelnud talle muu seas, et elab Düsseldorfis Mettmanni tänawal nr. 71. Politsei ilmus sinna majja, kuid seal ei leidunud ainustki meest, kes tüdruku kirjeldamise järgi oleks wõinud sarnaneda kallaletungijale. Politsei lahkus majast, ilma et oleks saanud midagi selgitada. Mõni aeg peale seda jutustas aga tüdruk sellest juhtumusest ühele samas majas elawale naisele, millist juruajamist kuulis juhtumise kombel pealt ka Kürten. See hakkas kohe tegema naisele etteheiteid, miks segab ta end teiste inimeste asjadesse. Kohe peale seda kolis Kürten elama teise tänawale, ja see asjalugu hakkaski äratama kahtlust. Tema elukorteris Mettmanni tänawal, kuhu oli weel esialgu jäänud elama tema abikaasa, pandi toime läbiotsimine, kus juures ei leitud aga midagi muud tähtsat, kui ainult labidas, nagu harilikult omawad mõetöölised. Saades kuulda oma naiselt, et majas on käinud politsei, läks Peter Kürten, kes tahtis tulla oma endisse korteri kohe peale läbiotsimist, kiiresti tagasi.

Kürteni naine wõeti wahi alla ja kästi seda kirjutada oma mehele kirja, milles Kürtenit kutsuti kohtamisele. Naise asemel aga ilmus sinna tugew politseinikkude salk, warustatud käigranaatide ja karabiinidega, sest oletati, et Kürteni poolt on oodata wastuhakkamist tema wangistamisel. Kuid see kõik sündis rahulikult.

Ja juba järgmisel päewal üllatas Kürten ametiwõimusid oma liialdatud seletustega ja ülestunnistamistega. Kõigi roimade seas oli eriti kaks silmapaistwat juhust, mis walmistasid ametiwõimudele suure peamurdmise. 9. weebruaril 1929. oli Kürteni elukoha läheval leitud 18-aastane Rosa Ohliger,

kes oli surmatud 13 noalöögiga.

Oma ohwri laiba oli roimar petrooleumiga üle kallanud ja siis põlema pistnud.

Kui ametiwõimud otsisid selle loo selgitamisele, siis wangistati kahtlusealusena keegi Franz Straußberger. See mees tunnistas küll üles, et tema olewat tapnud selle tüdruku, kuid ametiwõimud ei pidanud siiski kogu jaladuslikku lugu weel lõplikult selgitatuks, sest Straußberger oli idioot ja juba ennemalt mitmel korral wiibinud rawilas. Hiljem tuli aga weel Peter Kürten oma seletustega, öeldes, et just tema, Kürten, olewat tapnud Rosa Ohlingeri, ja üksi teine ei teadwat midagi sest roimast.

Straußbergile anti süüks weel teist roima, mille aga Kürten samuti omaks wõttis.

See oli nimelt inwaliidi Rudolf Scheeri tapmine, kuna Kürten seletas, et ta oli sunnitud olnud kõrwaldama oma teelt inwaliidi, sest inwaliidil olewat olnud teada 18-aastase tütarlapse tapmine.

Need kaks roima arwatakse nüüd kindlasti langewat Kürteni südametunnistusel

ja nad on üheksa roima hulgas, milles süüdistatakse Kürtenit käesolewas protsessis.

Õige tõenäoliseks on politsei pidanud juba algusest peale majateenija Marie Hahni tapmist Peter Kürteni poolt. Seletused, mida Kürten annab selle roima kohta, näiwad olewat niiwõrt üksikasjalised ja tõetruud, et kahtlustele jääb siin weel wäga wähe maad. Kürten seletab, et ta olewat Marie Hahni keltiis käinud paljudes lokaalides ja õhtul meelitanud selle tüdruku padrikusse, ja seal ta ära tapnud. Pärast oma julmi tegu olewat Kürten kohe põgenenud, jättes oma ohwri sinna paika. Kuid hiljem tulnud tal mõte, et teda on kahtlemata nähtud paljudes lokaalides selle tütarlapse seltsis ja kahtlus wõib liig kergesti langeda tema peale.

Sellepärast wõttis ta labida ja kaewas laiba maa sisse.

Muu seas süüdistatakse Kürtenit ka kolme 5—13-aastase tütarlapse tapmises, millise kuriteo ta toimis 25. augustil 1929. aastal. Roimar ise kirjeldab oma tegu järgmiselt.

Ühe rahwapeo ajal meeldisid talle kõige enam 5-aastane Gertrude Hammacher ja 13-aastane Luise Lenzen. Ta hakkas walwama nende tütarlaste järgi, ja samal ajal, kui need hakkasid minema üle põllu, hakkas ta kõnelema nendega.

Et jääda üksinda wäikese Hammacheriga, saatis ta suurema tütarlapse, Luise, paberossíde järgi.

Siis sules Kürten wäikese tüdruku suu, tõmbas wälja oma taskunoa ja oma ohwrile haawu senikaua, kuni see langes maha elutult. Siis peitis ta wäikese Hammacheri laiba ära ja jäi ootama Luise tagasitulekut. Niipea kui Luise ilmus, sai ka temale osaks wäikse Hammacheri saatus. Need roimad toimis Kürten ta enda ütlemise järgi päise päewa ajal.

Kolmanda tütarlapse, 12-aastase Gertrude Albermanni, meelitas Kürten endaga kaasa siis, kui laps mängis oma kasuwanemate maja ees.

Tapariistana tarwitas Kürten seekord wäikeid kääre.

Nagu kriminaalametnikud seletawad, on kõik need Kürteni ütelused tõeolusega kokku käiwad. Põueoda taoline nuga, lahed õmbluskäärid ja haamer, millega on tapetud ohwreid, on wahepeal üles leitud.

Umbes nädal aega pärast oma wangistamist seletas Peter Kürten ülekuulamisel, et ta hirmuteod ei olewat piirdunud ainult Düsseldorfiga, waid juba 1913. aastal olewat ta Köln-Mühlheimis tapnud 10-aastase Christine Kleini, ühe wõõrastemajapidaja tütre. Esmalt süüdistati selles roimas Christine Kleini onu, kel tuli wastust anda wannutatud meeste kohtu ees, kuid süütõenduste puudumisel mõistsid wannutatud mehed wabaks selle kaebealuse.

Tütarlaps leiti ühel hommikul oma magamistoast läbilõigatud kõriga. Mil kombel aga õnnestus Kürtenil sisse tungida sinna majja, saab ehk awalikkusele teatawaks eelolewal protsessil.

Kaks wiimast kuritegu, kus Kürteni süü on weel enam-wähem kindel, on Ida Reuteri ja Elisabeth Dörrieri tapmine, kuna kõigis üleiäänud roimades, mida Kürten wõtab omaks, ei ole ta wastu tõstetud üles süüdistust, sest süütõendused puuduwad täitsa ja Kürteni enda seletusi ei peeta usaldusväärseteks.

Tähelepanu wääriwad kaks juhtumust, mis küll ei lõppenud tapmisega, kuid kus

Kürteni ohwrid tundsid selgesti ära kallaletungija.

Kürten ise seletas ülekuulamisel, et tal olnud walmis waadatud palju ohwreid, kuid kaugeltki neid kõike pole ta saanud tappa, sest mitmed ohwrid pääsid ta käest enam-wähem raskete wigastustega. Muu seas olewat ta tahtnud tappa ka keegi pr. Meurerit. Kuna aeg kallaletungi ajal oli pime, ei suutnud pr. Meurer anda kurjategija isikukirjeldust, kuid ta ütles end weel weidi mäletawat kallaletungija häält. Teda toodi ühte tuppa, kus wiibisid mitmed kriminaalametnikud ja ka Peter Kürten. Olles kõnelnud mõne kriminaalametnikuga, hakkas pr. Meurer sõbralikult rääkima Kürteniga, kuid waewalt sai Kürten wastanud mõned sõnad, kui teda juba ära tunti. Pr. Meurer hüüdis: „See on sama mees! Tema häälekõla ja kehaleis on samad, nagu sel ajal!“ Oma ohwri küsimise peale, mis ajas Kürten teda taga, seletas Kürten, et ta tahtnud pr. Meurerit tappa.

Samuti tundis Kürteni ära ka tema teine ohwer, Gertrude Schulte, kes oli pääsenud eluga.

Kürtenil on aga ka üks tunnistaja, kes kõneleb tema kasuks. Keegi noor majateenija, kes töötas ühes heategewas asutuses ja õppis seal tundma Kürtenit, oli saanud Kürteniga lähemalt tuttawaks ja armunud temasse.

Naiste silmis oli Peter Kürten kena ja huwitaw mees ja oli üldiselt tuntud „Ilusa Peetri“ nime all.

„Ilus Peeter“ wõitis üsna ruttu ka selle tütarlapse südame ja juba nende esimesel tutwusepäewal kutsus Peter Kürten teda oma elukorterisse. Tee wiis läbi Grafenburgi metsa — sama koha, kus Kürten tungis selle tütarlapse kallale, kes juhatas politsei tema elukohta, ning seda asjaolu peab prokuratuur praegu üheks Kürteni süütõenduseks. See tutwus kestis umbes kolm nädalat. Tüdruk, kes figureerib nüüd tunnistajate seas Kürteni protsessis, ütles ametiwõimudele:

„See mees on küll näru, kuid Düsseldorfi roimar ei ole ta kindlasti mitte!“

See tüdruk oli aga täielikult Kürteni mõju all. Kürten oli annud lubaduse abielluda temaga, ja oli seletanud tüdrukule, et ta olewat postiametnik ja ta naine olewat surnud. Üldse olewat Kürten end alati wälja näidanud „armastuswäärse inimesena.“

Muu seas on Kürten ise ülekuulamisel seletanud, et tal pole õieti olnud tahtmist surmata oma ohwreid noaga, waid tal olnud tahtmine kägistada neid kõiki. Muud surmamise abinõud wõttis ta tarwitusele ainult siis, kui kägistamine ei tahtnud õnnestuda. Ta nõutas endale ka kaks haamrit, mida tarwitas wahel tapariistadena.

Kriminaalpolitsei oletas kaua aega, et nendesse roimadesse on segatud ka Kürteni naine, kui mitte otsekohe osawõtjana, siis wähemalt kaasteadjana. Seda kahtlust suurendas weel asjalugu, et Kürteni naine kord ennemalt oli maha lasknud oma armukese ja mõistetud selle eest lähikeseks ajaks wangi. Hiljem ei kahtlustatud aga Kürteni naist enam, sest ka naine ise wõis tuua ette rasked süüdistusi oma mehe wastu. Nii olewat Peter Kürten tulnud koju ühel hommikul, olles üleni koos were ja mudaga. Oma naise rahuldamiseks aga olewat ta wälja mõelnud mingi ilmsüütu seletuse.

Onnelikku abielu ei elanud see naine Kürteniga. Ta teadis oma mehe suurtest tutwustest naistega ja olewat tahtnud end mitmel korral lahutada oma mehest.

Pr. Kürten ei esine kohtus tunnistajana. Ükskord ülekuulamise ajal sattus ta waimuhaiguse hoogu ja wiibib sestsaadik rawilas.

Peale roimade on aga Kürteni protsessis weel üks huwitaw üksikasi — nimelt roimari kirjad, mis olid saadetud politseile ja ajalehetoimetustele.

Neis kirjades teatati roimadest ja juhatati kätte kohad, kust wõib leida ohwrite laipu, kuid politseid wiisid need kirjad alati eksiteele, segades kurjategija jälgi. Pärast Kürteni wangistamist astusid kokku silmapaistwad grafoloogid, et jõuda selgusele kurjategija käekirja üle. Kürten seletas, et tema olewat kirjutanud need kirjad, kuid grafoloogid ei suutnud teha seda wastuwaidlematult kindlaks. Sellepärast wõttis prof. Schneidert Kürteniga ette uue katse, sundides Kürtenit kirjutama samasugusele paberile uusi sellaseid kirju. Neid kirju wõrreldes, olewatki jõutud selgusele, et nende kirjade kirjutajaks wõib olla Peter Kürten.

Üldse on siin tegemist loo..., milles peitub weel palju arusaamatusi. Ja kohtlane on, kas suudab lahendada kõike seda isegi käesolew kõmuline kohtuprotsess.

Prantsuse „kroonprints“ abiellus.

Suure toredusega peeti Palermos Pariisi krahwi ja Orleani printsessi Isabella laulatust. Armurikaste kandidaatide seas, kes tahawad olematut Prantsuse kuningatrooni, mängib Pariisi krahw kroonprintsi osa. Pildil noorpaar peale laulatust oma sugulaste keskel.

Eesti filmitööstus.

Wälismaalane selle puudustest ja tulewikuwäljawaadetest. — Filmi „hauakaewajate“ asemele tõsised produtsendid ja juhid!

Saksa filminäitleja Hanns Helmuth Fischer, kes mänginud Eestis filmides ja tutwunenud siinse filmitööstuse seisukorraga, kirjutab „Rahwalehele“:

„Ei ole kaua aega sellest möödunud, kui Tallinnas ühes suuremas kinos jooksis film „Kirikuõpetaja ja köster karusjahil“. Selle filmi üle, mille walmistamine kestis terwe aasta, kirjutati ajalehtedes palju, kuid mitte head. Ja seda õigusega, sest

selle filmi walmistamise ümber oli terwe laor,

mi tume, et tihti produtsent, reshissöör ja näitlejad ei suutnud kõiki teerbkummusi lahendada. Nende asjaolude tõttu sündis „standart“-film, mis oleks pidanud jooksma parem ekraani taga kui ekraanil.

Filmi walmistamise järele kadus ta äkki. Wahepeal leiti ta Tawal ideelastis, kirstuna panki kriminaalpolitsei. Aasta möödus. Siis tuli film äkki ekraanile. Kuidas see sündis, see on mõistatus.

Kuid film lasti ekraanile reklaami superlatiiwidega:

„Film, mis Eestis tekitab samasuguse sensatsiooni, kui Remarque-film wälismail“ jne.

Olgu kuidas on, Eesti filmitööstus on sälle ühe filmi poolest rikkam, kuid ühe edusammu poolest waesem. See oli kurb nendele, kes arwawad, et Eesti filmitööstust peab kõigi abinõudega arendama.

Minult on siin sagedasti küsitud: „Kas te peate wõimalikuks oma filmitööstust Eestis?“ Ma olen wastanud:

„Oma filmitööstus Eestis on täiesti wõimalik, aga...“

Kõik keerleb selle suure „aga“ ümber. Ma püüan siin seda wastust küsimusele, milles seisab see saatuslik „aga“.

Eesti iseseiswuse kestwusel on siin walmistatud 12 filmi, kuid enamuses need on ebaõnnestunud. Nad on suutnud äratada teatud huwi kohaliku rahwas, kuid ei ole sellest jõudnud kaugemale.

Milles peitub Eesti filmide wiga?

Nagu ma oma kogemuste tähelepanekute põhjal wõin öelda, langeb 50 protsenti filmide ebaedu põhjustest filmide walmistajatele-finantseerijatele. Need inimesed, kellel harilikult ei ole filmitööstusest aimugi, omawad 2000—3000 krooni raha ja on nii naiiwsed, et loodawad sile rahaga walmistada filmi, millel oleks edu ka rahwusmisel filmiturul ja mis peaksid tooma sajatuhandeid kroone „puhast“.

Filmi käsikirja peetakse kõrwaliseks asjaks,

kõnnikirja annet samuti.

Peaasi näib olewat see, et 2000—3000 meetrit kallist, head filmilinti lastakse läbi kaamera, wändaetakse ja tehakse walmis.

Siis nimetatakse seda loominaut „improwisatsiooniks“ ja oleks ühkeb, kui film läheb ekraanile. Kui siis film osutub wärdj. s., käperdiseks, siis olnakse nagu pilwedest alla kukkunud. Süüdistatakse ühte-teist, eksinatakse kohtus kohjutajaindõudmisega jne.

Lõpptulemuseks on, et „rahamees“ on oma 3000 kroonisga sisse kukkunud

ja tema maja, talu wõi monariidekauplus peab minema ohwriks, et katta filmi walmistamisel tehtud wõlgasid. Film seisab kusagil ja lõpuks kõlbab ainult tulewärgitegemiseks. Sellest on kahju, kui inimene kaotab oma raha, kuid nendel juhtumitel see on kaotatud oma rumaluse läbi. Ainuke hea asi on see, et see mees iialgi enam ei walmista filme.

Ülejäänud 50 prots. ebaõnnestumise põhjustest langeb reshissööri ja käsikirja süüks.

Iga filmireshissöör peab nüüdsel ajal tegema läbi hoolsa kooli. Ta peab ise omama näitlejawõimeid suurel määral, et juhtida näitlejaid. Lawapraktika ei ole siin küllaldane. Kuid reshissöör peab omama teadmisi ka tehnilistes küsimustes, sest film pole teater. Prof. Max Reinhardt, keda peetakse suurimaks lawareshissööriks, walmistas mitu filmi, mida üldse ei wõidud lasta awalikkuse ette.

Sellest pole küllalt, et pista oma nina Berliinis wõi Pariisis sisse filmiatelieesse wahelt, siis sõita Tallinna ja öelda: „Ma olin wälismaal!“

See ei tee weel filmireshissööriks. Tööd ateljees peab õppima teoreetiliselt ja praktiliselt. Kuid ülesnõtete juhataja wõi reshissööri abi peab kogu töökäiguga tutwunema, alates käsikirjast, siis kalkulatsioonidega, ülesnõtetega kuni illuminatsiooni, kopeerimiseni ja filmilindi kokkulõikamiseni. Kui kõige sellega on põhjalikult tutwunetud ja on olemas ka kõik muud eeldused, siis wast wõib mõelda sellele, et juhatada mõne filmi walmistamist iseseiswalt. Ma ütlen, „siis wast“, sest kui ei ole annet, siis ei aita ka mingi õppimine ja reshissöör ei suuda iialgi luua midagi paremat kui keskpärane „käsitöö“.

Kaameramees, näitlejad ja kõik teised tegelased on ainult tööriistad reshissööri käes,

seepärast peab reshissööril olema igakülgseid wõimeid ja andeid, et luua head filmi.

Mul oli aastate eest juhus Leipzigis mängida ühes filmis Paul Wegeneriga, Erika Gläßneriga, Lotte Neumanniga ja teiste kuulsustega. Reshii anti ühe täiesti andeta reshissööri hooleks. Raha oli ja film tehti walmis. Kuid film tuli kehw ja ei pääsenud üldse awalikule etendusele. Isegi niisugused näitlejad kui Wegener ja Lotte Neumann ei suutnud päästa reshissööri läbikukkumisest.

Pool aastat tagasi nägin ma Berliinis „Ufa“ poolt walmistatud 100-protsendilist häälfilmi „Inimesed pühapäewal“ ja „Jumalagajätt“. Mõlema filmi näitlejad olid täiesti tundmatud ja ei olnud waren filmis esinenud. Reshissööriks oli noor, andekas Kurt Siodmak. Need olid suurepärased filmid ja nendega tehti suurepärast äri. See näitab, et reshissöör wõib filmile olla hauakaewajaks, kuid wõib filmi wiia ka edule.

Näiib waatleme filmikäsikirja.

Käsikiri on alustalaks igale filmile. Ta on ka alus ärile filmiga! On käsikiri nõrk, ei aita reshissööri ega näitlejate püüdmised ja hool. Kinoomanik tunneb oma publikut, ta ei telli filmi. Kui aga käsikiri on hea, tellib kinoomanik filmi juba enne walmistamist. Juhtub tihti, et produtsent müüb walmistamisel olewa filmi käsikirja ja näitlejate nimede põhjal juba enne tööleasumist ja kasutab filmi walmistamiseks sissetulnud raha, ilma et oleks tarwis oma kapitali mahutada filmi.

Eestis puudub wärdlemisi suure filmitoodangu peale waatamata kwaliteedi tõusu tendents.

Senini on lawastatud filmid: „Komissar Miroschtschenko“, „Jus primae noctis“, „Dollarid“, „Wigased pruudid“, „Noored kotkad“, „Jüri Rumm“, „Sõdur Toots“, „Kirikuõpetaja ja köster karusjahil“ jne.

Aine poolest huwitawaim, kuid dramaturgiliselt täiesti waesasi üles ehitatud on „Jus primae noctis“ — „Esimese öö õiguse“ käsikiri. See aine oleks annud hea, kui mitte suurepärase manuskripti. Seda tõendab seegi, et Ameerikas walmistati sama aine järele Wilma Bankiga ja Ronald Colmaniga suurepärane film. Kahju, et Eestis rikuti wõimalus luua midagi wäljapaistwat.

Siis „Wigased pruudid“. Kes ei tunneks seda Eduard Wilde huwitawat jutustust. Milline lõbus film oleks tulnud sellest, kui aine oleks ümber töötatud asjatundja poolt! On kahju, et tuntud kirjaniku tuntud teos filmis tuli wälja nõnda „wigane“.

Head pole öelda ka teiste filmide kohta.

Ainult „Noored kotkad“ on film, mis ületab teisi kaugelt.

Sõjapildid on kohati meisterlikult nähtud ja pildistatud, tempo on kiire. Ka mõttemine on hea, kuigi Th. Luts oleks saawutanud paremaid tagajärgi, kui ta oleks mängustseenide juhtimise annud mõne näitlejareshissööri kätte.

Mul oli juhus näha filmi Berliinis päralt seda, kui ma olin näinud filmi Tallinnas. Berliini kinopublik on nõudlik, kuid film meeldis kõigile ja kino oli päewade wiisi rahwast täis. Tänu filmi wäärtuslikkusele, oli wõimalus seda filmi müüa wälismaile.

Eestis peab algama süstemaatiline töö filmi alal!

Tuleb hoiduda diletantlikest filmikatsetest. Tuleb saata wastawate eeldustega isikuid wälismaale õppima, wõi kutsuda wälismaalt režissööre. Üheskoos peawad kõik filmiettewõtted leidma wõimaluse korraliku ateljee korraldamiseks. Korraliku tööga peab sõle wõitma wiimaks Eesti filmide wastu, mis senise ebaõnna reklaami ja ebakorrektsete ettewõtetega on löönud kõikuma. Siis wõib Eesti saada suurde uue ja tulusama tööstusharu, millel on turgu ka wälismaal.

Soome, Taani, Tšehhoslowakkia, Poola ja teised riigid omawad praegu oma filmitööstuse ja on wallutanud oma filmidega tähelepanuwäärawaid kohajärgi ka teistes maades.

Miks see ei peaks olema saawutataw ka Eestile?

Filmitööstusele peaks leiduma kapitali, et walmistada filme, mis wõiksid turgu leida ka wälismaal ja end ainelikult tasuda.

Tuntud filmifirma „Emelka" Münchenis saab rohkesti toetust Baieri walitsuselt. Suurem osa „Ufa" aktsiaid on Hugenbergi ajalehekontserni käes, teisi firmasid finantseerimad suuremad pangad. Kui filmitööstusega ei saaks midagi teenida, ei paneks pangad sinna oma raha sisse.

See kõik peaks olema wõimalik ka Eestis. Sest hea film on ka praegugi hea „geschäft"!

Muuseas selguse: „Häälfilme me ei saa teha, ja kuigi neid teeksime, oleks nende lewingule wälismaal takistuseks eesti keel."

Häälfilme wõiks ka kingi teha, wõõrakeelsete wersioonide tegemine ei ole praegu enam mingi tähelepanuwäärne raskus. Kuid otstarbekohasem on leida kompromiss tumma ja häälfilmi wahel, nagu seda tegi René Clair oma filmis „Pariisi katusekambrites", mis ka Tallinnas edu saawutas.

Ameerika walmistas filmi „Läänerindel olukord muutuseta". Film saadeti Saksamaale ja Berliinis sünkroniseeriti see Saksa näitlejate poolt sõnadeks, ilma et oleks originaal-filmiliindi suhtes tarwis olnud mingeid muutusi ette wõtta.

Mis puutub näitlejatesse, siis see on kaaluw küsimus.

Kõige raskem on muidugi leida naispeaosalist, mille ümber iga filmi puhul kogu küsimus keerleb. Naispeaosalist leida on igal maal raske, sest peale wälimuse peawad tal olema ka wastawad näitlejaomadused filmis nõutawa aktiwi tegutsemiseks. Ka naisnäitlejaid filmi jaoks leidub Eestist, neid on tarwis ainult leida.

Meesnäitlejatega on asi kergem, sest kohalikkudest teatritest on tähelepanuwäärsewaid jõududki.

Toome näiteks kas wõi Hugo Lauri, kes „Kire laines" lõi karakteristliku kuju, mis leidis tunnustamise ka wälismaal. „Rigasche Rundschau", näiteks, kirjutab: „... eriti õnnestunud on Hugo Lauri loodud kuju. See näitleja „Estonia" teatrist, Tallinnast, andis [illegible] kapteni, kes on „wedelast ja pahjust läbi käinud"."

Tallinna „Urania-Filmi" algatus oli esimene katse luua tõsiemat filmiproduktsiooni. Kuigi see ei olnud puhtal kujul Eesti film, oli see meie filmitööstusele siiski kasulik. Film walmistati Eesti maastikul ja Eesti näitlejad wõisid omandada mõnegi filmitehnilise kogemuse.

Samasugune ühisproduktsioon on Th. Lutsul sobimas soomlastega.

Kolmas tõsine ja ainelisest kõige paremini kindlustatud firma, „Estonia-Film", on seni, kahjuks, olnud liig passiiwne, kuigi firmal on oma wäike ateljee ja tõsise tahtmise juures wõiks anda heade filmide walmistamiseks.

Milleks igale rahwale oma filmitööstus on kasulik, peaks olema üldiselt teada.

Peale majandusliku kasu on film wõimsaim propagandaabinõu igale rahwale.

Üksi riik ei rahuldu praegu sellega, et filme walmistada ainult „koduseks tarwitamiseks". Filmid on rahwuswaheline, hästitasuwaw tööstusharu, kuid nad on ka rahwaste lähendajaiks ja lepitusmõtte kandjaiks.

Soowida jääks, et Eestiski tõsised ringkonnad koonduksid ühiseks filmiaktsiooniks, mille tulemuseks oleks õieti tööstus. Ära peaks jääma [illegible] walmistamine asjatundmatute isikute poolt, sest need filmid mõjuwad rahwa prestiižile kahjulikult.

Tõsise töö juures ei jääks positiiwsed tagajärjed tulemata!

Inimene jääkarude keskel.

Jääkarud — kõige hädaohtlikumad tsirkuseloomad. Põnew filmapilt Buschi tsirkuses.

Kõigi röövloomade seast on karud kõige kardetawamad, sest oma salakawaluse poolest käiwad nad kaugelt üle kõigist kassidetõugu loomadest. Kõige raskemad on taltsutada jääkarud. Igaühele, kes külastanud tsirkuseid, on tuttaw, et jääkarud esinewad igakord suurte gruppidena, wahel 40—60 tükki. Üksikult ei ole siiamaani weel toodud publiku ette ühtki jääkaru, ja ka ei leidu ainuskki taltsutajat, kes saaks seda kaua aja kestel teha karistamatult. Tiigrit wõi lõwi, kes tungib taltsutaja kallale, saab weel taltsutada kuidagi, kuid jääkaruga ei õnnestu see enam.

Piitsa wastu kaitseb karu tema paks nahk, kuna

rewolwripaugud ei awalda mingit mõju karu nürimeelsele loomusele.

Ka külm weejuga, mis on karule ainult meeldiwaks karastuseks, ei saa kohutada teda tagasi. Kui karu tungib inimesele kallale, on ta äärmiselt kangekaelne, tehes wõimatuks igasuguse wastuhakkamise. Jääkarude seltsis on taltsutaja julgeolek alati suurem, kui karusid on palju, sest karud moodustawad grupid, mis on tihti waenulikud üksteisele, ja nõnda saab taltsutaja palju wähema tähelpanu osaliseks karude poolt. Muidugi on taltsutaja elu hädaohus ka selgi tingimusel, kuid esineda publiku ees üksiku jääkaruga on weel kardetawam. Kõige osawam taltsutaja, kes on mõistnud walmis saada kõiksuguste metsloomadega, on Richard Sawade, Hagenbecki ühendatud tsirkuste praegune direktor. Ta walis oma erialaks esmalt tiigrid, näidates kaua aja kestes üht maailma suuremat eksemplari.

Ükskord oli Sawadel juhtumus, kus ta, ära kasutades jääkarude omawahelist waenu, päästis etenduse käigu ja ka iseenda elu, tulles terwena wälja loomadepuurist.

1912. aastal esines Berliinis Buschi tsirkuses 80-pealine suur jääkarude grupp. Karud olid hästi taltsutatud ja nende etteaste pidi olema tsirkuse eeskawa lööknumbriks. Kuid just pool tundi enne etenduse algust sai tsirkuse direktsioon kohutawa teate,

et üks jääkaru olewat tunginud taltsutaja kallale ja hammustanud talle pähe mitu haawa.

Kuulus lööknummer, mida oli müürilehtedel reklameeritud juba kaua aega tagasi, pidi nüüd wälja jääma! Tsirkuse juhatus oli wäga mures. Direktor Sawade aga otsustas lühidalt ja julgelt: „Mida oleme me lubanud publikule, seda peame talle ka pakkuma! Sellepärast lähen ma isiklikult ja kannan publikule ette selle numbri!" Sawadel aga, kellele need jääkarud olid wõõrad, oli wähemalt waja teada, missugused jääkarudest olid tigedad, ja missugused hea iseloomuga. Siin juures tuli talle hea ja lõbus idee, mille üle naerdi weel kaua aega pärast seda tsirkusekunstnikkude ringkondades. On täitsa wõimatu, et inimene, kes koguni wõõras, suudab pidada meeles 80 jääkaru nägusid ja nimesid, kui ta nendega pole harjutanud ja ühes elanud kuudewiisi. Kui publikule näewad kõik jääkarud wälja wäga üksteise sarnased, peab taltsutaja siiski tundma igaüht neist üksikult ja wõima kutsuda neid nimepidi. Sawade wõttis nüüd, et pääseda raskest seisukorrast, tarwitusele järgmise triki.

Tigedatele jääkarudele maalis ta silmade wahele punase laigu ja wähem kardetawatele loomadele — rohelise.

Neile karudele aga, kes pidid ette kandma erilisi trikke, loopima palli wõi jooma pudelist, maaliti silmade wahele s i n i n e laik. Maalimist toimiti kahjutu wärwiga, kusjuures wõeti tarwitusele pikad pintslid. Waewalt oli lõppenud see j ä ä k a r u d e m ä r k i m i n e, kui pidi kohe algama etendus. Kõik läks hästi. Publik tundis suurt lõbu, nähes neid huwitawaid loomi, ja ei pannud tähelegi, kuidas Sawade, märgates hädaohtu mõne „punase" karu poolt, kadus kohe mõne „rohelise" looma warju.

Parajasti siis, kui ettekanne oli jõudnud poole peale ja Sawade oli karude tarwis üles seadnud mõned toed, et näidata karude iseäralisi trikke, jäi ta äkki nõutult seisma, sest asi oli wõtnud soowimata pöörde. Karud istusid näoga publiku poole, kuna Sawade wõis silmitseda neid ainult seljatagant ja ei saanud enam sellepärast näha eriliste „kunstnike" siniseid laike.

Nii ei saanudki ta nimepidi wälja hüüda karusid, keda ta wajas nende trikkide näitamiseks.

Möödusid mõned piinlikud minutid, mille kestel Sawade ei teadnud mingit nõu. Et ruttu otsustada, lõi Sawade piitsaga üht jääkaru, sundides teda ümber pöörama, et näha tema silmade wahel olewat laiku. Õnnetuseks oli see üks „punaselaiguline" ja tungis kohe urisedes Sawade kallale. Tsirkuse teenrid aga, seistes wäljaspool karude puuri ja torkides karusid keppidega, ajasid liikuma mitu „rohelist" ja „sinist", kes asusid Sawade ja tema waenlase wahele, ja nii kestis etteaste weelgi edasi.

Jääkarude numbri lõpul hammustas üks loom Sawade jalga, kuid keegi ei pannud tähele seda, ja Sawade lõpetas karude etteaste publiku suurte kiiduawalduste saatel. Ta ei kuulnud, et kiidutormis oli kuulda ka wilet, sest ta pidi nüüd kiiresti ruttama garderoobi, mõeldes ainult oma haawale. Arst leidis haawa kerge olewat. Kuid kohe peale selle leidis aset weel uus skandaal. Koputati Sawade garderoobi uksele. Sisse astus keegi energiline daam kahe härra saatel ja ka politseiohwitser. Härrad tutwustasid end loomakaitseseltsi liigetena, kuna daam nõudis, wahetewahel ärewalt karjatades, et selline loomadepiinamine, nagu seda on etendusteandmine jääkarudega, tuleb kohe lõpetada. Politseiohwitser nõudis, et temale kohe näidataks weriseks peksetud jääkarusid, sest Sawade peale olewat tõstetud kaebus, ja olewat tingimata waja rahustada publikumi.

Sawade mõõt oli nüüd täis. „Näidake mulle üks jääkaru," karjus ta, „keda ma olen peksnud weriseks! Ainuke, kellele on tehtud liiga, olen ma ise!"

Ta näitas loomakaitseseltsi liigetele oma haawa, kuid siiski oli ta sunnitud wiima selle „komisjoni" jääkarude juurde. Seal selgus naljakas üllatus: punased wärwilaigud, mis olid walgunud laiali, nägid tõesti wälja nagu werised wermed, kuna wärw oli nirisenud alla mõlemal pool jääkarude lumiwalgeid ninasid.

Mida wanal ajal peeti toreduseks.

Sulepadja, kinnaste ja kahwli pärast hurjutati inimesi.

Kui uskuda moraliste, siis peaks inimsugu iga päewaga olema muutunud halwemaks. Sest iga moralist kaebab oma aja halbade kommete üle, taga igatsedes wanu häid aegu, mil esiwanematel olid eeskujulikud elukombed. Ainult wanu roomlasi ei saa kombluslikkudeks pidada sellegi eeskujuks. Teadest on teada, et nad sõid [illegible] ja weetsid suuresti prassides oma elu.

Kuid teiselt peab terwe Rooma rahwa hukkamõistmisega olema ettewaatlik. Wanad ajalookirjutajad ei oleks meile jätnud kõigi nende orgiate kirjeldusi, kui need olengud ei oleks neile tundunud sama sobimatud, nagu meilegi. Tegemist oli siin ainult üksikute, rikaste narridega, kes ei teadnud enam, mida hakata peale oma rohke rahaga, ning selliseid narre on leidunud igal ajajärgul.

161. a. e. Kr. oli kanade nuumamine läinud wanas Roomas niiwõrd moodi, et see lõppeks ära keelati. 115. a. e. Kr. keelati ära sulgloomade sisseweo wälismaalt. Seneca ei wõinud sallida sellast luksust, nagu seda on

jookide jahutamine lumega,

mis on ometi tänapäewani jäänud süütuks ja tarwiliseks „lõbuks" ka lihtsamatele rahwakihtidele lõunamail.

Et wõid wanal ajal ei tuntud,

on teada.

Toredust on alati peetud riikide hukkaminemise põhjuseks. Nii jutustab kreeklane Xenophon, et perslased — kreeklaste weriwaenlased — olewat hukkunud just selle tagajärjel, et nad talwel mitte ainult ei katnud soojalt ja hoolikalt oma keha, pead ja jalgu,

waid kandsid peale selle ka weel kindaid käes.

Plinius protesteeris sulepatjade, kui enneolematu luksuse, wastu. Ajalookirjutajate suureks meelehärmiks tulid aga hiljem, 14. ja 15. aastasajal, igalpool endiste õlgkottide asemel tarwitusele madratsid. Ka „katusega" woodeid peeti ennemalt luksusasjaks, kuigi need magamisasemed olid kõigiti wastawad tegeliku elu tarwidustele, nimelt pidid nad magajat kaitsma laest alla langewate putukate wastu.

Ka tänawawalgustust on wanal ajal peetud suureks tooreduseks. Wanas Roomas ei olnudki tänawawalgustust, ja ainult suurtele riigimeestele ja rikastele isikutele [illegible] see au, et neid saadeti koju tõrwikute walgusel. Harilikule Rooma kodanikule aga oli küllalt kuupaistest.

Keskajal, kui leiutati wahaküünlad, olid ajalookirjutajad selle leiduse wastu, selle ajamel, et tarwitada küünlaid kui walgustusawendust. Küünlad rikkuwat, nagu nad ütlesid, ainult õhku!

Keskaja kroonik Johann Masso teeb oma kaasaegsetele etteheiteid puuwilja sisse-tegemise pärast kompoti tarwis.

Et keskajal ei tuntud kahwlit, on teada. Liha kanti lauale lahtilõigatult, ja seda wõeti kas leiwaga, wõi lihtsalt käega, wahel lusikaga. Pärast sööki pesti käsi, milliseid pesunõusid (wahel kunstiliselt rohkesti kaunistatud) on praegu weel küllalt näha muuseumides. Pildid, mis kujutawad inimest terwitamas söömise juures kahwliga, on pärit alles 11. aastasajast. Kuid esialgu oli kahwel igatahes luksusasi, ja seda tarwitas ainult kuningas. Kroonikakirjutaja Andrea Dandolo teab kahwlist jutustada isegi ühe dodse loo. Konstantinoopolis oli 14. aastasajal keegi rikas naine,

kes lubas endale seda toredust, et sõi kaheharulise kuldkahwliga.

Taewa karistus ei jäänud tulemata. Juba oma eluajal hakkas see naine haisema, nagu surnu!

16. aastasajal pidas Mecklenburgi hertsog Albert suureks luksuseks söögiwürtse, hoides neid alatiselt luku taga. Safran, pipar, muskaat, nelgid jne, pandi ainult toidule, mida kanti wõõrastele ette lauale.

Ludwig 16. kroonimise ajal seati Reimsi peakirikus kuninganna tarwis sisse erilised ruumid, milles asus ka ... weeklosett! See uuendus äratas laiemates ringkondades suurt pahameelt, kuna seda peeti ennenägematuks luksuseks ja kuulmata häbematuseks!

Bernis 1671. a. ümber ei tohtinud keegi enam wiibida kõrtsis pärast päikese loojaminekut.

Praegu peawad weel paljud inimesed hambaharja suureks luksuseks.

Keegi walmulas prantslane aga ütles omal ajal: mitte midagi ei ole niiwõrt tarwilik, kui luksus.

Ja teatawas mõttes on prantslasel õigus, sest paljud asjad, mida on peetud luksuseks, on saanud hiljemalt möödapääsematuks tarwiduseks.

Astronoomilised wäljaarwamised näitawad, et maakera raskus suureneb igal aastal järjekindlalt 70.000 kilogrammi wõrra. Selle nähte põhjuseks on peaasjalikult meteoorid, millede aine satub maakera pinnale ilmaruumist.

*

Panama kanali ehitamise ajal langesid troopika kliima ohwritena 22.000 töölist.

Ärge jätke

„Rahvalehe" tellimist homse päeva peale.

Wastutaw toimetaja O. Soots.

O.-Ü. „Waba Maa" kirjastus ja trükk Tallinnas.

KEVADISEKS HOOAJAKS

soovitame

mesinikkudele

J. Soo. **Mesila asutamine.** Juhatus neile, kes tahavad hakata mesilasi pidama 30 senti

A. Rõuk. **Mesilased.** 75 „

H. Laas. **Mesilane ja tema elu.** 30 „

M. Ilmjärv. **Mesiniku päevaraamat.** 50 „

M. Dernov. **Mesila asutamine.** 20 „

K.-Ü. RAHVAÜLIKOOLI raamatukauplused Tallinnas, Harju tn. 48 ja Jaani tn. 6.

Kes raamatute hinna rahas või markides ette saadab, sellele saadetakse raamatud äri kulul postiga kätte.

Kas olete juba tellinud?!

Perekonnaleht

on sõber igas majas.

24 suurt lehekülge värvitrükis.

Põnevad romaanid ja **haaravad jutud.**

Hinnaodavus teeb „Perekonnalehe" igaühele kättesaadavaks. Üksiknumber 10 senti. Postiga kolmeks kuuks 1 kr. 30 s. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Saada igalt lehemüüjalt. **Õige aeg tellida.**

EDGAR WALLACE'I

KRIMINAALROMAANID

valmistavad naudingut kõigile põneva kirjanduse harrastajaile!

Inspektor Longi seiklused. Hind 75 senti.

Võlur. Hind 1 kroon.

Seitsme lukuga uks. Hind 75 senti.

Punane ring. Hind 1 kr.

Sanders jõel. Hind 75 s.

Ladu:

K-Ü RAHVAÜLIKOOLI

raamatukauplused Tallinnas, Harju tän. 48 ja Jaani tän. 6.

Kes raamatute hinna rahas või markides ette saadab, saadetakse raamatud äri kulul postiga kätte.

Praegu on õige aeg „Waba Maa'd" tellida 15. aprillist.

Naisolewus!

Kui ihkad tühjendada elu õnne magusamat karikat mehega, kes külwab sind üle õrnusega ja armastusega, siis ole mulle lohutajaks mu ära jooksnud naise asemel. Kirjad slt. „Olen weel noor".

Ehk kill tulemas kewad, kuid meie hinges walitseb sügis. Armsad

naishinged,

kas wiibite? Kirjutage Päinurme pk. 10. Keller, Karro, Haan.

Koine ja korralik 23-aastane noormees, kindlas ametis, soowib abielu mõttes rikaste preilide wõi leskedega

tutwust,

kes omawad kindla waranduse ja kelle on tahet ühise äri loomiseks. Wanadus 18—28 a. Kirjad ühes eluloolirjelduse ja päewapildiga saata s.l. abitalitus Tartu, Rüütli tn. 11, „Tulewiku lootus".

Kuulus astroloog-kiromant

Ruth

Rüütli tän. 32—11. Wastuw. kl. 11—7, pühapäewil kl. 1—3. Otsustan saatuse käejoonte, planeetide, päewapildi ja käekirja järgi. Annan nõu ja abi.

Jõukad prl. ja pr! Kellel teist on kaastundlik süda ja soowiks nüüd wõi edaspidi

abielluda

haritud perekonnast kuid waese, ausa 26-a. noormehega. Wanadus pole tähtis. Teatada s.t. 18 skv. isikutunnistuse nr. 589,218 ettenäitajale.

2 wanapoissi soowiwad abielu mõttes

kirjawahetust

waranduslikult kindlustatud naisolewustega, wan. 20—35 Eluloolirjeldus tarwilik. Tõsised kirjad leiawad wastuw. Adr. Spithami p.-ag. postk. 1. Eddy28, Harry 27.

P r e i l i d!

Kes teie seast soowiwad jaanipäewaks abielluda, see teatagu minule; olen omale awanud kosjakontori ja ise olen ka waranduslikult kindlustatud kosjakandidaat. Kõigepealt walin iseomale. Päewapilt ja lühike eluloolirjeldus nõutaw. Kirjad kuni 25. aprillini, Kärewere p.-ag. Järwamaal, pk. 11, Arnold Hirtentreule edasiandmiseks Saladus aumeheliselt hoitud. Iga kiri wäärib tähelepanu.

Hakkame pesa tegema.

Maamats soovib neidu, kes huvitet talu majapidamisest, teenijaks ehk meeldivuse korral pesakohendajaks. Ja neiuke soovib olla kellegile abiks pesa pehmendada sulekestega. Kirj. soovitav foto ja lühikese elulookir. kuni 26 apr. vanadus 24—30. Paide postkontor, 1 krooni nr. A 4993638 ettenäitajale. Mats, Mai.